Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1984/85:7

om ytterligare sysselsättningsåtgärder m. m. (prop. 1984/85:45)

Sammanfattning

I betänkandet behandlas *dels* förslagen i proposition 1984/85:45 (bilaga 2) om ytterligare sysselsättningsåtgärder samt nio med anledning härav väckta motioner, *dels* regeringens skrivelse 1984/85:88 om verksamheten med ungdomslag.

Inledningsvis behandlas förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken liksom inriktningen och finansieringen av åtgärdssystemet. Utskottet framhåller därvid de positiva effekterna på sysselsättningen av den ekonomiska politik som förs av regeringen. Moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet redovisar i en gemensam reservation sin syn på den ekonomiska politiken och utvecklingen på arbetsmarknaden. Även vänsterpartiet kommunisterna anmäler en avvikande uppfattning i detta avsnitt av betänkandet.

I skilda reservationer aktualiserar moderata samlingspartiet redovisningen av arbetslöshetens omfattning, centerpartiet frågan om komplettering av arbetsmarknadspolitiken med insatser av närings-, regional- och glesbygdspolitik och folkpartiet en reformering av finansieringen av arbetslöshetsersättningar och andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder. I sistnämnda fråga har även moderata samlingspartiet reserverat sig.

Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning att det under innevarande budgetår bör vidtas ytterligare sysselsättningsåtgärder i form av beredskapsarbeten, rekryteringsstöd m. m. till en sammanlagd kostnad av 1 750 milj. kr. Tonvikten läggs vid åtgärder till stöd för långtidsarbetslösa. Moderata samlingspartiet och folkpartiet instämmer i att ytterligare åtgärder kan vara motiverade men anser att dessa bör kunna bekostas av den finansfullmakt som står till regeringens förfogande. Enligt moderata samlingspartiet bör regeringen den vägen nu ställa 750 milj. kr. till AMS disposition. Centerpartiet föreslår en medelsanvisning av 1 250 milj. kr. Vänsterpartiet kommunisterna godtar den anslagsförstärkning regeringen har föreslagit men anser att den bör användas på ett delvis annorlunda sätt.

Förutom en utökning av de traditionella beredskapsarbetena bl. a. på bygg- och anläggningssidan har utskottet tillstyrkt att åtgärdssystemet utvidgas med två nya inslag, nämligen skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare som ersättning för de s. k. T1-arbetena (kommunala beredskapsarbeten för personer med socialmedicinska problem), samt ett kommunalt rekryteringsstöd som komplement till det stöd till nyanställningar i näringslivet som infördes förra hösten. Beträffande det nya skyddade arbetet har moderata samlingspartiet anfört synpunkter på anvisningsform och lönesättning. Förslaget om kommunalt rekryteringsstöd avstyrks i en gemen-

sam reservation av moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet.

När det gäller de rekryteringsfrämjande åtgärderna i näringslivet i form av rekryteringsstöd och enskilda beredskapsarbeten gör utskottet liksom regeringen den bedömningen att det för sådana insatser bör avsättas ytterligare 500 milj. kr. inom den ovan angivna totalramen 1 750 milj. kr. Moderata samlingspartiet går med på att anslå 400 milj. kr. men anser som ovan sagts att finansieringen bör ske över finansfullmakten. Centerpartiet förordar att bidragsandelen i rekryteringsstödet till näringslivet höjs från 50 till 75 % av lönekostnaderna för de nyanställda samt att det skall vara möjligt att förlänga den tid under vilken stödet utgår. Vänsterpartiet kommunisterna avvisar de förstärkta insatserna i näringslivet och föreslår i stället att 1 miljard kronor av den aktuella anslagsförstärkningen används för att skapa nya fasta arbeten på den offentliga sektorn.

Efter hörande av socialförsäkringsutskottet föreslår utskottet med anledning av en motion att 50 milj. kr. används för att förstärka det särskilda vuxenstudiestödet för arbetslösa. Folkpartiet förordar att regeringen återkommer i tilläggsbudget II till denna anslagsfråga. Moderata samlingspartiet hänvisar till möjlighet för regeringen att utnyttja finansfullmakten för ändamålet.

Avslutningsvis i betänkandet anmäls regeringsskrivelsen 1984/85:88 om verksamheten med ungdomslag. Efter att ha redogjort för bakgrund och innehåll föreslår utskottet att skrivelsen läggs till handlingarna.

Propositionen

Regeringen föreslår i proposition 45 efter föredragning av statsrådet Leijon att riksdagen skall

1. anta det till propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1976:600) om offentlig anställning,
2. godkänna vad i propositionen anförts om medel för uppförandet av ett Folkets hus i Kiruna,
3. godkänna vad i propositionen anförts om offentlig skyddad sysselsättning,
4. godkänna vad i propositionen anförts om nya regler för kommunala beredskapsarbeten,
5. godkänna vad i propositionen anförts om ett kommunalt rekryteringsstöd,
6. godkänna vad i propositionen anförts om samordnade insatser mellan arbetsmarknadsverket och Stockholms kommun,
7. till Sysselsättningsskapande åtgärder på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1984/85 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 750 000 000 kr.,
8. godkänna vad i propositionen anförts om utnyttjandet av medlen för tillfälliga personalförstärkningar inom arbetsförmedlingen.

Det till propositionen fogade lagförslaget har följande lydelse:

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1976:600) om offentlig anställning

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 6 § lagen (1976:600) om offentlig anställning[1] skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	1 kap.
	6 §[2]
Lagen gäller inte arbetstagare som har anvisats beredskapsarbete *eller* arbete i ungdomslag.	Lagen gäller inte arbetstagare som har anvisats beredskapsarbete, arbete i ungdomslag *eller skyddat arbete.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

Regeringens skrivelse 1984/85:88

Med skrivelsen överlämnar regeringen redovisning av verksamheten enligt lagen (1983:1070) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare.

Yttrande från annat utskott

Socialförsäkringsutskottet har avgivit yttrande (SfU 1984/85:2 y) över den i ärendet väckta motionen 1984/85:121, se bilaga.

[1]Lagen omtryckt 1982:100.
[2]Senaste lydelse 1983:1074.

Motionerna

1984/85:105 av Ove Eriksson (m)

I motionen yrkas

2. att riksdagen avslår förslaget om kommunalt rekryteringsstöd till långtidsarbetslösa.

Yrkande 1 behandlas av skatteutskottet.

1984/85:106 av Lars Hedfors m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som anförs i motionen om de föreslagna medlen (250 milj. kr.) till beredskapsarbeten av investeringskaraktär vintern 1984/85.

1984/85:109 av Yvonne Sandberg-Fries m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande behovet av åtgärder i syfte att stödja byggsysselsättningen i Blekinge län under vintern 1984/85.

1984/85:110 av Bengt-Ola Ryttar (s)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av skyndsamma bygginvesteringsstimulanser även i andra geografiska områden än de i propositionen angivna.

1984/85:114 av Thorbjörn Fälldin m. fl.(c)

I motionen yrkas

1. att riksdagen beslutar att med avslag på propositionen vad gäller rekryteringsstöd till kommunerna ansluta sig till vad som i motionen anförts om utökat rekryteringsstöd till näringslivet vid anställning av långtidsarbetslösa,

2. att riksdagen beslutar att till sysselsättningsskapande åtgärder på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgtåret 1984/85 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 250 000 kr.,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts beträffande uppförande av Folkets hus i Kiruna.

Motiveringen till yrkandena återfinns i motion 1984/85:131.

1984/85:119 av Bengt Westerberg m. fl. (fp)

I motionen yrkas

1. att riksdagen avslår förslagen 2, 5 och 7 i proposition 1984/85:45 bilaga 2,

2. att riksdagen hos regeringen begär en utredning av ett system för arbetslöshetsersättning enligt de riktlinjer som redovisats i motionen.

Motiveringen till yrkandena återfinns i motion 1984/85:117.

1984/85:121 av Lena Öhrsvik m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av ytterligare resurser till det särskilda vuxenstudiestödet för arbetslösa.

1984/85:124 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas

9. att riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag vad avser anvisning av 500 milj. kr. till rekryteringsstöd,

10. att riksdagen hemställer hos regeringen om förslag till en ungdomsgaranti med finansiering av företagsvinster enligt vad i motionen anförs,

11. att riksdagen beslutar att anvisa 1 000 000 000 kr. för att finansiera fasta jobb i kommunerna.

Yrkandena 1 och 8 behandlas av finansutskottet samt yrkandena 2–7 av skatteutskottet.

1984/85:127 av Alf Wennerfors m. fl. (m)

I motionen yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens förslag att till sysselsättningsskapande åtgärder på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1984/85 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 750 000 000 kr.,

2. att riksdagen som sin mening ger regringen till känna vad som i motionen anförts om utnyttjande av regeringens finansfullmakt för anslag till beredskapsarbeten och rekryteringsstöd,

3. att riksdagen som sin mening ger regringen till känna vad som i motionen anförts om ett kommunalt rekryteringsstöd,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om nya regler för kommunala beredskapsarbeten,

5. att riksdagen som sin mening ger regringen till känna vad som i motionen anförts om offentlig skyddad sysselsättning.

Utvecklingen på arbetsmarknaden

Antalet *sysselsatta* har enligt statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökningar (AKU) ökat under året och har hittills i år varit i genomsnitt 32 000 fler än under förra året (se fig. 1). I AMS nyligen redovisade rapport om arbetsmarknadsutsikterna t. o. m. tredje kvartalet 1985 förutses en fortsatt ökning även under resten av år 1984 och under 1985. Den väntade ökningen faller i första hand på industrin men positiv utveckling väntas också inom varuhandel, samfärdsel och privata tjänster.

Antalet *arbetslösa* uppgick enligt AKU till 138 000 under oktober i år vilket motsvarade 3,1 % av arbetskraften. Motsvarande värden i oktober 1983 var 149 000 resp. 3,4 %. Antalet arbetslösa ungdomar under 25 år uppgick i oktober i år till 44 000 vilket är en minskning sedan förra året med 14 000.

Den relativa arbetslösheten totalt och för ungdomar under 25 år i kvartalsgenomsnitt de senaste åren redovisas i fig. 2. AMS bedömer i ovan nämnda rapport att arbetslösheten kommer att minska något under resten av året. En ökning förutses under första kvartalet 1985. Totalt väntas arbetslösheten för hela år 1985 dock ligga något under nivån för det senaste året. En

påtaglig försämring förutses på byggarbetsmarknaden under första kvartalet 1985. Arbetslösheten väntas då närma sig nivån under första kvartalet 1984.

I oktober 1984 omfattades drygt 200 000 personer av *arbetsmarknadspolitiska åtgärder* i form av beredskapsarbete, arbete i ungdomslag, arbetsmarknadsutbildning, anställda med rekryteringsstöd eller lönebidrag, i Samhällsföretag m. m. Detta är en ökning sedan samma månad föregående år med ca 34 000 personer. Bakom förändringen ligger bl. a. anställning i ungdomslag för 39 500 personer och på rekryteringsplatser för 27 000 personer – åtgärdsformer som saknades vid samma tid förra året – och en minskning av antalet beredskapsarbetande med 33 000 personer. Övriga åtgärdsformer har ungefär samma omfattning i år som samma tid förra året.

I fig. 3 redovisas omfattningen av arbetsmarknadsutbildning och beredskapsarbeten sedan år 1973 samt antalet personer i ungdomslag och anställda med rekryteringsstöd fr. o. m. början av innevarande år.

Fig. 1 Utbud av arbetskraft och sysselsättning enl. AKU

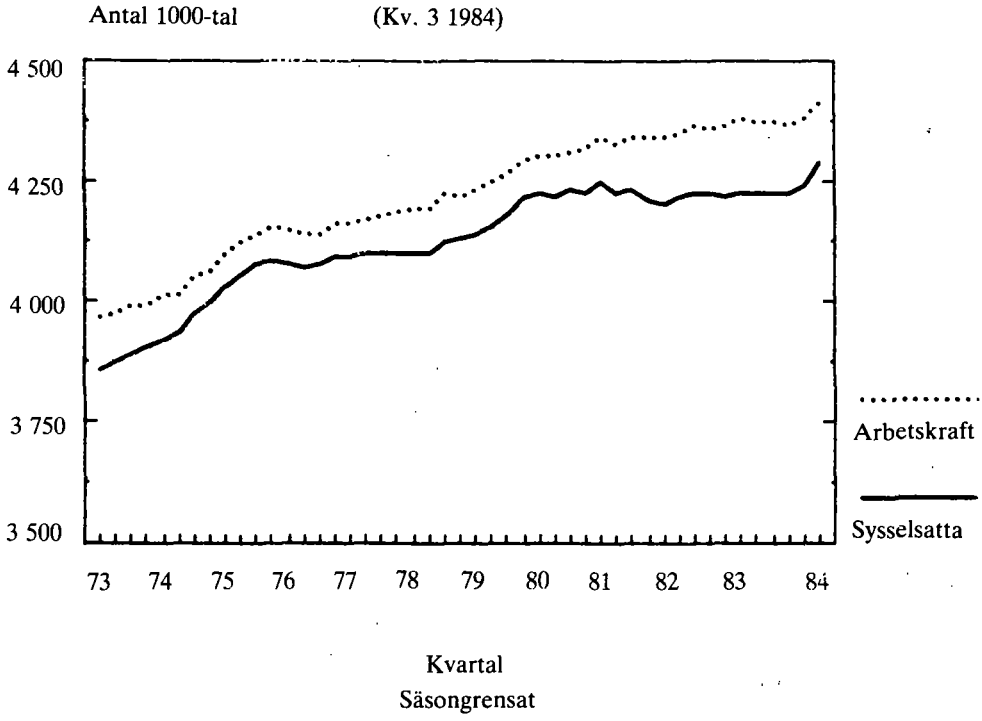

Fig. 2 Relativ arbetslöshet totalt och för ungdomar 16–24 år enl. AKU

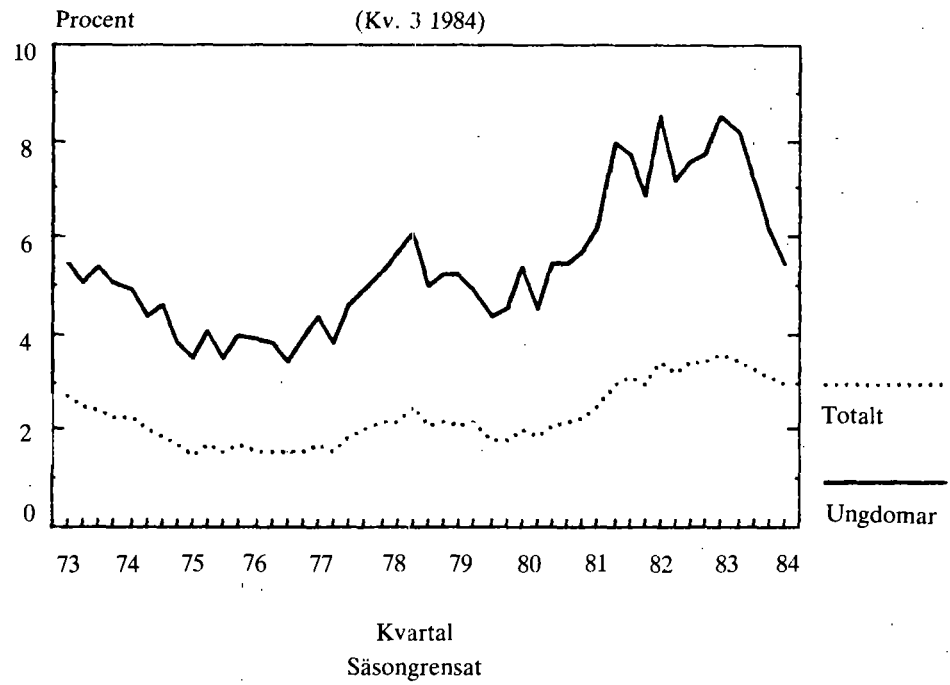
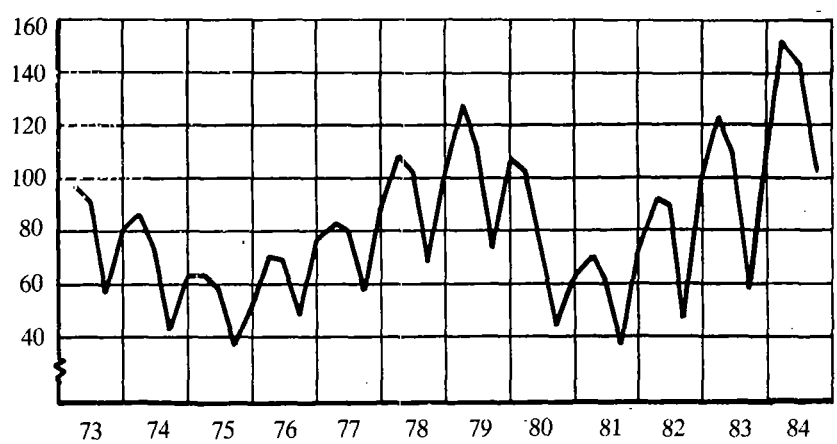

Fig. 3 Antal personer i beredskapsarbete, arbetsmarknadsutbildning och fr. o. m. år 1984 i ungdomslag samt anställda med rekryteringsstöd. 1000-tal. Kvartalsgenomsnitt.

Utskottet

Förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken m. m.

När det gäller *förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken* under nästa år erinras i propositionen om att arbetslösheten minskat successivt sedan hösten förra året. Denna utveckling ses som en effekt av dels förbättrad aktivitet inom ekonomin, dels ökade insatser framför allt för ungdomsgrupperna. Vidare framhålls i propositionen att med den inriktning som man nu gett den ekonomiska politiken kan en fortsatt förbättring av arbetsmarknadssituationen väntas även under nästa år.

Balansläget i ekonomin bedöms bli förbättrat i flera hänseenden vilket bl. a. väntas leda till att arbetslösheten minskar. Samtidigt pekas på osäkerheten i bedömningarna och arbetsmarknadsministerns slutsats blir att det finns anledning att komplettera de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna samt att dessa åtgärder bör inriktas främst mot de långtidsarbetslösa.

I moderata samlingspartiets kommittémotion 127 beskrivs situationen på arbetsmarknaden som mycket allvarlig. Enligt motionens synsätt uppgår den totala arbetslösheten i oktober i år till 7,6 %. Ca 340 000 personer står utanför den reguljära arbetsmarknaden. Motionärerna gör också den bedömningen att de förslag regeringen nu lägger fram i form av skatteökningar får mycket negativa effekter på sysselsättningen. Köpkraftsindragningen bedöms leda till en utslagning av ungefär samma storleksordning som det antal nya konstlade arbeten som tillkommer genom regeringens förslag. Vidare framhålls i motionen att arbetsmarknadsmyndigheterna hittills i år utnyttjat sina anslag så att man kommer att tvingas till kraftiga nedskärningar av åtgärderna. Med hänsyn till det aktuella arbetsmarknadsläget är det enligt motionärerna motiverat att ytterligare medel tillskjuts för beredskapsarbeten och rekryteringsstöd för långtidsarbetslösa.

I centerpartiets partimotion 114 framhålls att den höga arbetslösheten mitt i en högkonjunktur är socialdemokratins allvarligaste misslyckande. Den är enligt motionärerna mer ett resultat av oförmåga än bristande ambition. Vidare framhålls att fler människor än någonsin är föremål för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. De åtgärder regeringen nu beskriver är framtvingade av tidigare misslyckanden att driva en tillräckligt offensiv linje för fler arbetstillfällen. Centerpartiet tillstyrker att ytterligare arbetsmarknadspolitiska åtgärder nu sätts in.

Folkpartiet framhåller i motion 119 att eftersom man avvisar regeringens nu framlagda förslag till skattehöjningar vars främsta kortsiktiga effekt beskrivs vara att dra in köpkraft och minska antalet arbetstillfällen inom den privata sektorn så behövs enligt motionärerna heller inte de föreslagna arbetsmarknadspolitiska insatserna. Den främsta effekten med regeringens politik är enligt deras mening att enskilda fasta arbetstillfällen ersätts i bästa fall med lika många jobb inom den offentliga sektorn, framför allt i kommunerna.

V p k lägger i motion 124 fram ett program för arbete, rättvisa och en bättre miljö. Programmet bör bidra till en maktförskjutning från storfinans och andra kapitalistiska maktcentra till förmån för de arbetande och föreslås innehålla bl. a.

- ett nationellt industriprogram i samhällets regi med mål att skapa 100 000 nya arbetstillfällen,
- en planmässig utbyggnad av den offentliga sektorns socialt och samhällsekonomiskt viktiga delar,
- en arbetsmarknadspolitik som i väsentligt högre grad riktar in sig på att skapa bestående jobb,
- en allmän arbetstidsförkortning.

Huvuddelen av denna del av motionen behandlas inom finansutskottet.

Utskottet kommenterar först det sätt att redovisa arbetslösheten som görs i moderata samlingspartiets kommittémotion 127. I motionen redovisas vad man benämner "den totala arbetslösheten" vilken består av antalet öppet arbetslösa enligt vedertagna definitioner jämte dem som omfattas av arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Moderata samlingspartiet använde samma beräkningsgrunder under våren 1984. Utskottet anförde då (AU 1983/84:24 s. 18) att huvuduppgiften för arbetsmarknadspolitiken är att ta sig an de sysselsättningsproblem som inte kan lösas genom enbart den generella ekonomiska politiken samt att se till att de ofrånkomliga strukturförändringarna kan ske i socialt acceptabla former. Att ett antal personer, varierande beroende på sysselsättningsläget, omfattas av arbetsmarknadspolitiska åtgärder är ett tecken på att det sociala ansvaret fullföljs samtidigt som åtgärderna utformas så att nya och bättre förutsättningar skapas för den enskildes återinträde i arbetslivet. Utskottet vill tillägga att den märkbara skillnad som finns mellan arbetslöshetens storlek i Sverige och i flertalet andra länder inom t. ex. OECD hänger samman med att den svenska arbetsmarknadspolitiken getts en omfattning och inriktning som gör att vi tar ett större socialt ansvar och därmed reducerar den öppna arbetslösheten. De siffror över arbetslösheten som moderata samlingspartiet redovisar visar därför vilken omfattning denna skulle haft om vi inte tog vårt sociala ansvar. Därmed visar också de här siffrorna i vilken riktning den öppna arbetslösheten skulle utvecklas om man gjorde stora besparingar inom arbetsmarknadspolitiken. Utskottet noterar därvid att moderata samlingspartiets förslag hittills i år inneburit neddragningar i fråga om de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna med ca 25 % i förhållande till regeringens förslag och riksdagens beslut. Motion 127 avstyrks i nu behandlad del.

När det gäller förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken i övrigt kan utskottet konstatera att det arbete som inleddes hösten 1982 med att restaurera den svenska ekonomin nu också fått positiva effekter på sysselsättningen inom industrin. De sysselsatta inom denna näringsgren har ökat med ca 15 000 personer hittills i år och väntas öka även nästa år. Arbetslösheten

minskar beroende på dels den förbättrade aktiviteten inom samhällsekonomin, dels på ökade sysselsättningspolitiska åtgärder för framför allt ungdomsgrupperna. Det finns emellertid fortfarande kvarstående problem på arbetsmarknaden. Ett sådant är en ökande långtidsarbetslöshet. En säsongsbetonad nedgång i sysselsättningen inom byggnadssektorn kan dessutom förutses under nästa år. Utskottet gör mot denna bakgrund samma bedömning som arbetsmarknadsministern: de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna behöver förstärkas under innevarande budgetår utöver vad riksdagen tidigare beslutat om. Med det anförda avstyrker utskottet aktuella delar av motionerna 114, 119, 124 och 127.

I fråga om *inriktningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna* framhålls i propositionen att regeringens grundläggande strategi – arbetslinjen – ligger fast. Den innebär att de arbetslösa i första hand skall erbjudas arbete eller utbildning som kan leda till arbete. Grunden härför är en tillväxtorienterad politik som ger näringslivet goda utvecklingsmöjligheter.

Även i centerpartiets partimotion 114 tas upp arbetslinjen i arbetsmarknadspolitiken. I motionen påpekas att trots de stora satsningarna på arbetsmarknadspolitiska åtgärder ökar arbetslösheten vilket medfört att arbetslöshetsersättningen är en av de snabbast stigande kostnadsposterna. Enligt motionärerna steg kostnaderna för arbetslöshetsersättning från 25,8 % 1982/83 till 29,1 % år 1983/84 av arbetsmarknadsverkets kostnader. En kamp mot arbetslösheten på två fronter samtidigt förordas. Det gäller enligt motionen att dels driva en närings-, regional- och glesbygdspolitik som ger tillräckligt många arbetstillfällen utan behov av långsiktigt samhällsstöd, dels med arbetsmarknadspolitiska åtgärder hjälpa människor att ta de arbetstillfällen som skapas.

Utskottet har samma uppfattning som propositionen och motionen att arbetslinjen även fortsättningsvis skall ligga till grund för arbetsmarknadspolitiken. Som utskottet framhöll i sitt betänkande AU 1983/84:24 förra våren är en ökad användning av kontantstöd, vilket besparingar på de övriga arbetsmarknadspolitiska åtgärderna leder till, betänkligt från sociala utgångspunkter med hänsyn till bl. a. arbetets stora betydelse för individen och åtgärdernas samhällsekonomiska effekter. I det senare sammanhanget nämndes produktionsvärdet vid ett beredskapsarbete och värdet för framtiden av en arbetsmarknadsutbildning. Utskottet uttryckte också sin uppfattning att belastningen på statsbudgeten om arbetslinjen följs inte blir nämnvärt större än om arbetslöshetsersättning tillgrips som huvudsaklig åtgärd vartill alltså sedan tillkommer arbetslinjens positiva effekter, både sociala och samhällsekonomiska. Tyvärr har arbetslöshetsersättningen tagit en ökad andel av de arbetsmarknadspolitiska kostnaderna sedan mitten av 1970-talet. Den svarar det oaktat vid en internationell jämförelse för en förhållandevis liten del av kostnaderna för de samlade åtgärderna. Det förhållandet att tyngdpunkten ligger på aktiva arbetsmarknadspolitiska

åtgärder är en av förklaringarna till den låga arbetslösheten i Sverige jämfört med flertalet andra länder.

Grunden för att arbetslinjen skall kunna fullföljas inom arbetsmarknadspolitiken är som sägs i propositionen en tillväxtorienterad politik som ger näringslivet goda utvecklingsbetingelser. Utskottet vill i sammanhanget också erinra om att tyngdpunkten i de arbetsmarknadspolitiska insatserna sedan föregående år har förskjutits från den offentliga sektorn till näringslivet. Det anförda innebär att motion 114 i denna del inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Bengt Westerberg m. fl. (fp) föreslår i motion 119 *ett reformerat system för arbetslöshetsersättning m. m.* för att bl. a. skapa incitament åt arbetsmarknadens parter att sluta avtal som inte leder till arbetslöshet. Det framhålls i motionen att en grundläggande styrka med det svenska systemet är att arbetslöshetskassorna är knutna till de fackliga organisationerna, varvid skapas "raka rör" mellan parternas förhandlingsbord och arbetslöshetens, dvs. arbetslöshetskassornas kostnader. För att ytterligare markera detta samband bör enligt motionärerna egenavgifterna till arbetslöshetsförsäkringen höjas. Även en ökning av arbetsgivarnas ansvar för finansieringen av försäkringen bör övervägas. Motionen mynnar ut i ett krav på en utredning enligt dessa riktlinjer varvid också bör övervägas möjligheten att finansiera andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder än arbetslöshetsersättningen med försäkringsmedel.

Utskottet delar uppfattningen i motion 119 om fördelarna av en koppling mellan arbetslöshetskassorna och de fackliga organisationerna, men har när det gäller förslagen i övrigt en annan mening än motionen. Eftersom arbetslöshetskassorna är förbundsvis uppbyggda skulle förslaget i motion 119 kunna leda till en kraftig press nedåt på lönerna i fackförbund med strukturproblem och kraftigt ökade avgifter för arbetslöshetsförsäkringen samtidigt som lönenivån skulle pressas uppåt och avgifterna till arbetslöshetsförsäkringen skulle kunna hållas låga i branscher utan sådana problem. Detta vore ett orimligt sätt att fördela bördorna av den strukturomvandling som drabbar några grupper i samhället men som är en förutsättning för den förbättrade ekonomiska utveckling som vi alla får glädje av. Denna orättvisa skulle bli särskilt stor om – som föreslås i motionen – även andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder skulle bekostas via en sådan arbetslöshetsförsäkring. Med det anförda avstyrker utskottet motion 119 i motsvarande del.

Formerna för *finansiering av nytillkommande arbetsmarknadspolitiska åtgärder* tas upp i motion 127 av Alf Wennerfors m. fl. (m). I motionen anförs att det aktuella läget på arbetsmarknaden motiverar att ytterligare medel tillskjuts för vissa åtgärder. Man finner det emellertid anmärkningsvärt att regeringen redan så tidigt under budgetåret begär utökade anslag. Motionärerna erinrar om att regeringen disponerar en finansfullmakt om 2,5 miljarder kronor för sysselsättningskapande åtgärder samt att den ännu inte

tagits i anspråk. Även i motion 119 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) hänvisas till regeringens möjligheter att, om särskilda problem uppstår som motiverar större insatser, utnyttja finansfullmakten och senare återkomma till riksdagen.

Som framhålls i motionerna 119 och 127 har en finansfullmakt på 2,5 miljarder kronor anvisats av riksdagen för budgetåret 1984/85. Fullmakten står till regeringens disposition och får utnyttjas för att finansiera tidigareläggning, utvidgning eller påskyndande av statliga investeringar och affärsverksinvesteringar som normalt finansieras med anslag på statsbudgeten. Den får också användas för utgifter för beredskapsarbeten samt för att utvidga existerande bidragsgivning till näringslivet och bostadssektorn.

Enligt utskottets mening bör finansfullmakten emellertid framför allt förbehållas sådana fall då behovet av åtgärder är så brådskande att den normala proceduren för anvisande av medel inte kan följas. I här föreliggande fall kan redan nu förutses att behovet av arbetsmarknadspolitiska insatser under innevarande budgetår blir större än som motsvaras av de medel riksdagen hittills har anvisat. Att regeringen på normalt sätt föreslår riksdagen att anvisa ytterligare medel för dessa åtgärder i stället för att utnyttja finansfullmakten ligger därför väl i linje med syftet med finansfullmakten. Utskottet avstyrker därför förslagen i motionerna 119 och 127 att eventuell förstärkning av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna nu skall finansieras via finansfullmakten.

Beredskapsarbeten

Riksdagen har för innevarande budgetår anvisat 1 969,1 milj. kr. för beredskapsarbeten (AU 1983/84:21 och 24). Under hösten 1984 beräknas i genomsnitt ca 25 000 personer per månad vara sysselsatta. Med hänvisning till kvarvarande resurser enligt propositionen kommer en kraftig neddragning av sysselsättningsvolymen att bli nödvändig fr. o. m. januari 1985. Antalet sysselsatta i genomsnitt per månad väntas således var ca 10 000 under första halvåret 1985 och så lågt som 5 000 under andra kvartalet 1985.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att ytterligare 500 milj. kr. anvisas för beredskapsarbeten budgetåret 1984/85. Därav bör enligt förslaget högst 2 milj. kr. kunna användas för en fortsättning på den förra året påbörjade uppsökande verksamheten av arbetslösa byggnadsarbetare som görs i samråd mellan AMS och Svenska byggnadsarbetareförbundet.

Alf Wennerfors m. fl. (m) avvisar i motion 127 regeringens förslag om ytterligare medel till beredskapsarbeten. Motionärerna framhåller dock att det kan finnas investeringsobjekt som statsmakterna bedömer som väsentliga och att en del av dessa kan uppföras som beredskapsarbete. En del av beredskapsmedlen bör dock användas för projekt som syftar till att förbättra underhållet av redan existerande anläggningar. Enligt motionärernas be-

dömning bör regeringen tilldela AMS 350 milj. kr. med stöd av finansfullmakten till beredskapsarbeten.

Enligt motion 119 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) är regeringens förslag om ytterligare medel till arbetsmarknadspolitiska åtgärder till största delen framtvingade av de arbetslöshetsskapande skattehöjningar som föreslås i propositionen. Med hänsyn till att folkpartiet med några undantag avvisar dessa förslag om höjda skatter sägs behovet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder bli mindre. Mot den bakgrunden avvisar motionärerna regeringens förslag till ytterligare åtgärder. Om särskilda problem skulle uppstå lokalt som kan motivera större insatser än vad det finns utrymme för bör regeringen utnyttja finansfullmakten och senare återkomma till riksdagen.

Utskottet godtar regeringens beräkning av behovet av ytterligare medel till beredskapsarbeten för första halvåret 1985. Denna förstärkning av anslaget krävs även vid en fortsatt gynnsam utveckling på arbetsmarknaden. Utskottet är medvetet om den osäkerhet som alltid präglar bedömningar även på så pass kort sikt Skulle utvecklingen bli sämre än väntat har regeringen dock möjlighet att utnyttja finansfullmakten. Den möjligheten bör dock som utskottet framhållit i det föregående endast tillgripas vid en akut försämring på arbetsmarknaden då medelsbehovet av tidsskäl inte kan tillgodoses genom beslut av riksdagen. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 119 och 127 i motsvarande del.

Byggarbetsmarknaden

Av de anvisade beredskapsmedlen för budgetåret 1984/85 skall 250 milj. kr. användas för att öka volymen av sådana arbeten som avser ombyggnad, reparation eller underhåll av fastighet eller anläggning som primär- eller landstingskommunen ansvarar för och som ligger utöver vad som annars hade kunnat komma till stånd som beredskapsarbete. Medelsanvändningen skall bl. a. anpassas med hänsyn till målet att skapa en långsiktig regional balans för arbetskraften inom byggsektorn.

För att stödja byggsysselsättningen föreslår regeringen nu att ytterligare 250 milj. kr. anvisas till beredskapsarbeten av investeringskaraktär i de sex nordligaste länen. Av medlen till Norrbottens län begärs att riksdagen skall godkänna att 14 milj. kr. får användas för att som beredskapsarbete uppföra ett Folkets hus i Kiruna.

Centerpartiet ger i motion 114 sitt stöd till regeringens förslag om ytterligare medel till beredskapsarbeten. Motionärerna stryker dock under det angelägna i att beredskapsarbetena får en sådan inriktning att de medverkar till att långsiktigt stärka en regions ekonomi och utveckling. Här sägs infrastrukturella investeringar vara av avgörande betydelse. Projekt av detta slag bör enligt motionen tas fram. När det gäller de särskilda medel som föreslås utgå till uppförandet av ett Folkets hus i Kiruna anser motionärerna att denna fråga i sedvanlig ordning bör prövas av samlingslokaldelegationen

och inte av riksdagen.

Som en följd av moderata samlingspartiets (motion 127) och folkpartiets (motion 119) avslag på regeringens förslag om ytterligare medel till arbetsmarknadspolitiska åtgärder följer att förslaget om utökade insatser för att stödja byggsysselsättningen i de sex nordligaste länen avvisas. I den förra motionen anförs att beredskapsarbeten inte är någon lösning på regionala strukturella problem. Om byggnadsarbetarkåren behöver bantas i vissa regioner bör detta enligt motionärerna ske redan nu.

I tre motioner anges att byggstimulerande insatser inte bara bör komma de sex nordligaste länen till del. Lars Hedfors m. fl. (s) framhåller i motion 106 att det också finns andra län som enligt tillgängliga prognoser kommer att drabbas av en hög byggarbetslöshet under den kommande vintern. Som exempel anges Kronobergs län. Med hänvisning härtill föreslår motionärerna att de förordade medlen till beredskapsarbeten av investeringskaraktär även skall komma andra län med hög befarad byggarbetslöshet till del.

I motion 109 pekar Yvonne Sandberg-Fries m. fl. (s) på den höga arbetslösheten bland byggnadsarbetare i Blekinge län. Det anslag som länet erhållit för beredskapsarbeten är otillräckligt. Med hänvisning härill anser motionärerna att Blekinge län bör bli föremål för kraftfulla åtgärder genom att flera arbeten tidigareläggs och att ytterligare medel för beredskapsarbeten tillförs. I motionen ges ett antal exempel på objekt som kan tidigareläggas.

Även Bengt-Ola Ryttar (s) framhåller i motion 110 behovet av skyndsamma bygginvesteringsstimulanser i andra regioner än i dem som anges i propositionen. Motionärerna pekar bl. a. på de regionala variationerna i tillgång och behov av byggarbetskraft. För att i någon mån motverka detta föreslås att byggstimulerande åtgärder vidtas. Insatserna bör enligt motionären finansieras av de särskilda medel på 500 milj. kr. som föreslås i propositionen. Yrkandet tas upp senare i betänkandet i samband med behandlingen av propositionens medelsförslag. I motionen föreslås även som ytterligare byggstimulans att projekteringsstödet återinförs i lämplig form. Den projekterade objektreserven sägs nu vara för liten.

Utskottet kan konstatera att sysselsättningen på byggarbetsmarknaden har förbättrats under det senaste året. Satsningarna inom ROT-sektorn (reparationer, om- och tillbyggnader) har medfört god sysselsättning för målare, rörarbetare, elektriker m. fl. Dessa insatser kommer dock inte att märkbart påverka den förväntade höga arbetslösheten bland de egentliga byggnadsarbetarna under kommande vinter. Arbetslösheten kommer enligt arbetsmarknadsverkets prognoser att bli minst lika stor som förra året (ca 12 %) för trä- och betongarbetare. Fortfarande har skogslänen och därav främst Norrbottens län de sämsta utsikterna.

Enligt utskottets mening kommer den nuvarande byggkapaciteten att behövas. Det står emellertid klart att den framtida byggarbetsmarknaden ställer stora krav på omställning av både byggindustrin och byggarbetskraften. Detta motiveras bl. a. av att en större del av byggandet i fortsättningen

kommer att bestå av s. k. ROT-åtgärder.

De regionala olikheterna i fråga om byggbehov och arbetskraftstillgång har också blivit större. I några av skogslänen är byggnadsarbetarkåren väsentligt större än i andra delar av landet samtidigt som byggnads- och anläggningsbehoven i dessa län har minskat. Här föreligger på sikt uppenbara behov av en omstrukturering av byggarbetarkåren. Utskottet delar dock regeringens uppfattning att det på kort sikt behövs åtgärder för att underlätta omställningen. Med hänvisning härtill tillstyrker utskottet propositionens förslag att 250 milj. kr. skall anvisas till *beredskapsarbeten av investeringskaraktär i de sex nordligaste länen*. Därmed avstyrks motionerna 119 och 127 i motsvarande del.

Enligt utskottets mening är det i rådande statsfinansiella läge viktigt att det nu aktuella tillskottet av beredskapsmedel koncentreras till det sammanhängande område som är värst utsatt. En uppdelning av de begränsade resurserna på flera regioner skulle sannolikt ge en mindre samlad effekt. Detta får dock inte tas som intäkt för att situationen på byggarbetsmarknaden är tillfredsställande i övriga delar av landet. Utskottet är helt klart över att även andra regioner utöver de sex nordligaste länen riskerar att drabbas av svår arbetslöshet på byggområdet under kommande vinter. I motionerna 106 och 109 pekas på Kronobergs och Blekinge län, men även Kristianstads och Uppsala län är exempel härpå. Utskottet förutsätter att regeringen mycket noga följer utvecklingen i dessa och *övriga byggsvaga regioner* och vid behov snabbt vidtar de åtgärder som krävs för att hålla arbetslösheten nere. Därutöver bör riksdagen inte göra något uttalande om insatsernas storlek och fördelning. Med hänvisning härtill avstyrks motionerna 106 och 109 samt 110 i aktuell del.

Förslaget om att beredskapsmedel skall få användas för uppförande av *ett Folkets hus i Kiruna* tillstyrks av utskottet. Det är väl motiverat på grund av dels att byggnationen inte skulle kunna komma till stånd med enbart bidrag från samlingslokaldelegationen, dels den höga byggarbetslösheten i kommunen. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionerna 114 och 119 i föreliggande delar.

När det gäller frågan om *projekteringsstöd* i någon form vill utskottet erinra om att det s. k. detaljplaneringsbidraget av besparingsskäl upphörde fr. o. m. år 1982 (AU 1981/82:1). Vid beslutet framhölls bl. a. att bidragets betydelse för arbetsmarknadspolitikens effektivitet var obetydlig. Projekteringskostnaden utgör normalt en relativt liten del av hela kostnaden för investeringen. Härtill kommer att bidrag utgår för projektering när ett objekt antagits som beredskapsarbete. Det bör också erinras om att de s. k. ROT-programmen kan leda till en inriktning från kommunernas sida på objekt som inte kräver projektering av samma omfattning som tidigare. Utskottet vill samtidigt inte förneka att vissa kommuner med ansträngd ekonomi kan ha svårigheter att bekosta projektering av nya objekt. I dessa fall kan stöd till projekteringskostnaden vara en välbehövlig stimulans. Riksdagen har också beslutat (AU

1982/83:24) att de ordinarie medlen för beredskapsarbeten i Norrbottens län får användas även för att ge bidrag till projektering. För detta bidrag finns en ram på totalt 10 milj. kr. under budgetåren 1983/84–1985/86. Mot bakgrund av rådande statsfinansiella läge saknas också enligt utskottets mening möjligheten att vidga denna stödmöjlighet till andra län. Tillgängliga resurser bör som regeringen framhåller först inriktas på åtgärder som snabbt kan lösa de långtidsarbetslösas situation. Utskottet förutsätter dock liksom i våras, då motioner om återinförande av statliga projekteringsbidrag behandlades, att regeringen uppmärksamt följer arbetet med framtagande av investeringsreserven och vid behov återkommer till riksdagen med förslag i frågan. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion 110 i motsvarande del.

Skyddad sysselsättning hos offentliga arbetsgivare

Sedan gammalt bedrivs särskilda kommunala beredskapsarbeten för arbetshandikappade med socialmedicinska problem av missbrukskaraktär. Tidigare benämndes dessa arbeten T 1-arbeten (efter ett AMS-cirkulär med beteckningen T 1). Det antal personer det gäller beräknas uppgå till minst 5 000. I praktiken är dessa personer undantagna från regeln att placering i beredskapsarbete gäller längst sex månader. Det finns personer som varit sysselsatta på detta sätt sedan 1960-talet. För flertalet har dock beredskapsarbetet pågått under väsentligt kortare tid, och vårdperioder och andra avbrott är vanligt förekommande.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att man för den aktuella gruppen socialmedicinskt handikappade ersätter de i princip kortfristiga beredskapsarbetena med ett skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare. Främst avses därmed kommunerna, men sådant arbete skall också kunna anordnas av landsting och inom statsförvaltningen. Arbetsplaceringen är avsedd att samordnas med andra sociala rehabiliteringsinsatser.

Huvudmännen för verksamheten föreslås få statsbidrag motsvarande 75 % av den totala lönekostnaden för arbetstagarna. Som statsbidragsvillkor skall gälla bl. a. att platserna tillsätts med sökande som har anvisats av arbetsförmedlingen.

Den nya verksamheten är avsedd att börja budgetåret 1985/86. Regeringen avser att återkomma med förslag om anslagstilldelning m. m. Redan nu föreslås en lagändring, nämligen i 1 kap. 6 § lagen (1976:600) om offentlig anställning, varigenom skall fastslås att den lagen inte skall gälla för det nu föreslagna skyddade arbetet. Vad gäller anställningsskyddslagen utgår propositionen från att den nya formen av skyddat arbete skall vara undantagen från denna lag i likhet med vad som nu är fallet med det skyddade arbetet på Samhällsföretags arbetsplatser.

Alf Wennerfors m. fl. (m) konstaterar i motion 127 att det är uppenbart att det för de missbrukare det här gäller krävs speciella arbets- och anställnings-

former. Arbetet måste vara ett led i ett socialt omhändertagande som syftar till rehabilitering. De sociala myndigheterna måste ta det primära ansvaret för dessa människors situation. Därför bör dessa myndigheter och inte arbetsförmedlingarna svara för placeringarna i det skyddade arbete som föreslås tillkomma.

Vidare anförs att för den typ av arbeten det här gäller krävs vissa förändringar i den arbetsrättsliga lagstiftningen. I princip bör arbetstagarna stå till arbetsmarknadens förfogande. Beträffande lönesättningen framhålls att det med tanke på den aktuella gruppens missbruksproblem är väsentligt att lönen knyts till den enskildes sociala situation och utformas på ett sådant sätt att missbruket inte främjas. Regeringen bör återkomma med förslag till lönesättning enligt dessa principer.

Regeringsförslaget att de s. k. T 1-arbetena skall ersättas med skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare, främst kommunerna, har i stort inte mött någon gensaga i de föreliggande motionerna, och utskottet ansluter sig för sin del till förslagets allmänna uppläggning.

Det gäller här personer som i omgångar och under lång tid har varit sysselsatta i kommunala beredskapsarbeten. I vissa fall har detta varit deras enda kontakt med arbetslivet sedan decennier. Övergången till skyddat arbete innebär bl. a. att arbetsplaceringen inte behöver omprövas varje halvår såsom vid beredskapsarbetena. I de fall rehabiliteringsinsatserna leder till framgång bör dock dessa arbetstagare så snart som möjligt beredas anställning på den öppna arbetsmarknaden. Med denna inriktning, att det gäller ett skyddat arbete som anordnas i rehabiliteringssyfte med målsättningen att leda till utslussning till reguljära anställningar på den öppna marknaden, bör det kunna anses att det är fråga om ett sådant skyddat arbete som är undantaget från anställningsskyddslagens tillämpningsområde enligt lagens 1 §. Såsom föreslås i propositionen bör det nya skyddade arbetet även undantas från *tillämpningsområdet för lagen om offentlig anställning* genom ändring i den lagen. Vad nu anförts torde tillgodose vad som anförs i motion 127 om behovet av ändringar i den arbetsrättsliga lagstiftningen.

I samma motion föreslås den ändringen i propositionens riktlinjer att placering i det skyddade arbetet skall göras av de sociala myndigheterna och inte av arbetsförmedlingarna. Med tanke på att det förutsätts utgå ett betydande statsbidrag till kommunerna och övriga huvudmän är det naturligt att arbetsförmedlingen liksom vid beredskapsarbeten och andra lönesubventionerade arbetsmarknadsåtgärder har ett bestämmande inflytande över placeringarna. Det är f. ö. förmedlingen som svarar för placeringarna i det skyddade arbete som bedrivs i Samhällsföretags verkstäder.

Även om det inte direkt utsägs i propositionen får det förutsättas att lön till de berörda arbetstagarna skall utgå enligt avtal. I motion 127 tänker man sig att de sociala myndigheterna får möjlighet att fastställa en individuell lönesättning avvägd efter missbruksproblemen i de enskilda fallen. Utskottet har i ett tidigare sammanhang, AU 1983/84:2 y, tagit ställning till ett liknande

spörsmål. Det gällde den gången ett förslag om kontraktslön vid rehabilitering av missbrukare. Utskottet uttalade då som sin mening att lön och andra anställningsförmåner till handikappade bör utgå enligt avtal oavsett handikappets art. Denna uppfattning vidhålls, och utskottet anser följaktligen att riksdagen inte bör göra någon framställning i frågan till regeringen såsom motionärerna begär.

Med avstyrkande av motion 127 i förevarande del föreslår utskottet att riksdagen godkänner vad som anförts i propositionen om offentlig skyddad sysselsättning.

Nya regler för beslut om kommunala beredskapsarbeten

Den nuvarande ordningen för beslut om primär- och landstingskommunala beredskapsarbeten av icke investeringskaraktär innebär i korthet att kommunerna tar fram arbetsuppgifter som är lämpliga att utföra som beredskapsarbete. Utifrån denna s. k. objektreserv och sammansättningen av de arbetslösa diskuterar länsarbetsnämnden och huvudmännen om lämpliga objekt. Därefter fattas särskilda beslut för varje enskilt objekt. En förutsättning för att objekt skall kunna utföras som beredskapsarbete är dels att det är ett angeläget arbete, dels att det inte är avsett att utföras inom ramen för ordinarie årsbudget.

I propositionen framhålls att denna metod för beslut om kommunala beredskapsarbeten i många delar är otymplig. Det är bl. a. mycket svårt att fastställa vad som för varje aktuellt objekt är uppgifter som ligger utanför ordinarie arbetsuppgifter. Ordningen kräver även att en rad enskilda beslut måste fattas. Den är inte heller helt tillfredsställande från medbestämmandesynpunkt.

För att komma till rätta med dessa problem föreslår regeringen vissa förenklingar. I enlighet därmed skall huvudmannen (kommun eller landstingskommun) i förhandling med berörda personalorganisationer fastställa vilken verksamhet som skall komma i fråga för sysselsättningsskapande åtgärder samt vilken högsta omfattning det skall röra sig om, den s. k. sysselsättningsreserven. Utifrån denna överenskommelse skall länsarbetsnämnden kunna avtala om en viss sysselsättningsvolym fördelad på huvudverksamheter. Arbetsförmedlingen kan sedan inom den kvot som den fått sig tilldelad av länsarbetsnämnden anvisa sökande utan ytterligare formella beslut.

Alf Wennerfors m. fl. (m) framhåller i motion 127 det i och för sig positiva i att regeringen har tagit initiativ för att reformera det nuvarande beslutssystemet. Förslaget sägs dock ha många nackdelar. En risk är att en stor andel beredskapsarbeten kommer att permanentas inom kommunernas personalorganisation. Skillnaden mellan beredskapsarbetare och övrig kommunal personal kommer i det närmaste att försvinna. Samtidigt anser motionärerna att förslaget kommer att leda till en stark knytning mellan AMS och

kommunerna som är djupt olycklig. Med hänvisning härtill bör regeringens förslag avslås. I stället föreslås regeringen få i uppdrag att återkomma till riksdagen med förslag som syftar till att förenkla den nuvarande handläggningsordningen samtidigt som man undviker att integrera beredskapsarbetare i kommunens normala arbetskår.

Utskottet har ingenting att erinra mot regeringens förslag om nya regler för beslut om kommunala beredskapsarbeten. Den nuvarande ordningen för framtagande av beredskapsarbeten rymmer utan tvivel problem i olika hänseenden, inte minst av administrativ art. De föreslagna förändringarna är huvudsakligen en anpassning till rådande förhållanden. Det är exempelvis ofta omöjligt att i dag ange vilka arbetsuppgifter i en verksamhet som är ordinarie och vilka som ligger utanför ramen för ordinarie budget. Det avgörande bör som framhålls i propositionen vara att uppgifterna är angelägna och att antalet anställda blir fler än vad som ryms inom kommunens egen budget. Den nya ordningen ger vidare en förenklad administration och effektivare handläggningsordning. Samtidigt bör en högre sysselsättningseffekt kunna uppnås. Utskottet tillstyrker med hänvisning härtill regeringens förslag och avstyrker därmed motion 127 i motsvarande del.

Kommunalt rekryteringsstöd för långtidsarbetslösa

Genom riksdagens beslut förra hösten infördes ett rekryteringsstöd till näringslivet, avsett att främja anställning av främst ungdomar och långtidsarbetslösa och därmed ge dem en fast förankring på arbetsmarknaden. Bidragsverksamheten började den 1 januari 1984 och omfattar efter en successiv uppbyggnad f. n. 27 000 personer.

Regeringen föreslår att ett motsvarande rekryteringsstöd införs till kommuner och landsting för att stimulera nyanställning av långtidsarbetslösa. Stödnivån skall vara oförändrad, 50 % av de totala lönekostnaderna. Också stödperioden skall vara densamma, sex månader, men för äldre långtidsarbetslösa skall perioden i särskilda fall kunna sträckas ut till tolv månader. Rekryteringsstödet till näringslivet utgår oberoende av anställningsformen och kan således gälla även tidsbegränsade anställningar. Det kommunala stödet avses endast för anställningar tills vidare, dvs. fasta anställningar. Platserna skall tillsättas med sökande som anvisas av arbetsförmedlingen. Det sistnämnda överensstämmer med den ordning som gäller för rekryteringsstödet till näringslivet.

Moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet yrkar i motionerna 127, 114 resp. 119 avslag på regeringens förslag. Avslag yrkas också i motion 105 av Ove Eriksson (m).

I motion 127 (m) sägs att kommunerna inte behöver fler utan snarare färre tjänster. Ett system att med subventioner stimulera kommunerna att utöka sin personal kan inte accepteras. Det skulle snabbt kunna få negativa

konsekvenser för den totala sysselsättningen och måste således avvisas.

De invändningar som görs i motion 114 (c) är att kommunerna har kvar sin skyldighet att anställa efter meriter och att det kan allvarligt ifrågasättas om en stimulans av den kommunala tillväxtvolymen överensstämmer med de övergripande ekonomiska målen. Som redovisas i följande avsnitt förordar centerpartiet som alternativ en förstärkning av rekryteringsstödet till näringslivet.

Avslagsyrkandet i motion 119 (fp) baseras på den generella motiveringen att eftersom folkpartiet avvisar regeringens förslag till skattehöjningar med hänsyn till deras negativa effekter på sysselsättningen så behövs inte denna och övriga föreslagna arbetsmarknadspolitiska insatser.

Den förstärkning av de arbetsmarknadspolitiska insatserna som regeringen föreslår tar särskilt sikte på att motverka den tilltagande långtidsarbetslösheten. Detta är en utomordentligt angelägen uppgift. Det kan inte accepteras att en växande grupp arbetstagare riskerar att ständigt få stå utanför den ordinarie arbetsmarknaden. I strävandena att komma till rätta med detta allvarliga problem måste man vara beredd att finna nya utvägar. Regeringsförslaget om kommunalt rekryteringsstöd är direkt inriktat på de långtidsarbetslösa och utgör således ett komplement till rekryteringsstödet till näringslivet. Utskottet anser att man inte bör avstå från att pröva denna möjlighet att bereda fasta anställningar åt arbetssökande vilkas alternativa sysselsättning i många fall skulle vara fortsatt beredskapsarbete. Med hänsyn härtill biträder utskottet regeringens förslag och avstyrker de yrkanden om avslag som har framställts i motionerna.

Omfattningen av det nya rekryteringsstödet är enligt propositionen svår att beräkna på förhand, bl. a. därför att kommunerna och landstingen kan välja mellan detta stöd och stöd i form av beredskapsarbete. Därtill kommer de hänsyn huvudmännen har att ta till sin medverkan i andra sysselsättningsinsatser, t. ex. för ungdomslagen och för arbetshandikappade. Omfattningen blir därför beroende av de prioriteringar som huvudmännen kommer att göra. Fördelningen av medel mellan det nya rekryteringsstödet och övriga åtgärder inom anslagets ram är avsedd att göras senare i vinter. Tanken är att AMS skall tillhandahålla underlag för denna medelsfördelning.

Vad som anförts om finansieringen av den nya stödformen godtas av utskottet. Inte heller i övrigt har utskottet någon erinran mot framställningen i förevarande avsnitt av propositionen i den mån dessa inte behandlats i det föregående. Riksdagen bör sålunda godkänna vad som anförs i propositionen om ett kommunalt rekryteringsstöd.

Rekryteringsstöd till näringslivet och enskilda beredskapsarbeten

Såsom nämnts i det föregående infördes förra hösten ett rekryteringsstöd riktat till näringslivet för att främja nyanställning av i första hand ungdomar och långtidsarbetslösa. Stödet motsvarar 50 % av de totala lönekostnaderna

för den nyanställde under en tid av sex månader.

Centerpartiet föreslår i motion 114 att *grunderna för rekryteringsstödet till näringslivet* ändras. Bidragsandelen bör således höjas till 75 % och tiden, om så behövs, förlängas med ytterligare sex månader varunder bidragsandelen förutsätts återgå till 50 %. Rekryteringsstödet bör enligt centerpartiet på detta sätt kunna bereda sysselsättning åt fler långtidsarbetslösa och ger därmed arbetslinjen inom arbetsmarknadspolitiken ett offensivt och framtidspräglat innehåll med inriktning på den privata sektorn. Som tidigare nämnts ser centerpartiet detta förslag som ett alternativ till regeringens förslag om ett kommunalt sysselsättningsstöd.

Redan den nuvarande bidragsandelen i rekryteringsstödet innefattar en betydande lönesubvention till företagen. Det är enligt utskottets mening olämpligt att utöka denna andel, inte minst i ett skede då efterfrågan på arbetskraft har ökat. Utskottet avstyrker därmed motionsyrkandet.

I propositionen erinras om att det för innevarande budgetår har beräknats 675 milj. kr. för rekryteringsstöd till näringslivet och till enskilda beredskapsarbeten. *Medelsanvisningen* till dessa ändamål behöver emellertid ökas. De hittills anvisade medlen uppges redan vid utgången av augusti vara intecknade till 65 %. Regeringen föreslår att ytterligare 500 milj. kr. anslås för de nämnda åtgärderna. Dessa bör enligt vad som understryks i propositionen i fortsättningen huvudsakligen utnyttjas för långtidsarbetslösa.

Moderata samlingspartiet föreslår i kommittémotion 127 en medelsanvisning av 400 milj. kr. från finansfullmakten.

Folkpartiet yrkar i motion 119 att regeringsförslaget skall avslås och hänvisar till att om ett ökat medelsbehov uppstår bör detta kunna tillgodoses genom att regeringen anlitar finansfullmakten.

Ett avslagsyrkande föreligger också från vpk:s sida. Vad vpk i motion 124 vänder sig mot är att regeringen avser att använda anslagsförstärkningen för insatser inom näringslivet. Vpk förordar att denna anslagsförstärkning jämte det belopp om likaledes 500 milj. kr. som enligt ett följande avsnitt i propositionen skall avsättas för senare användning eller sammanlagt 1 miljard kronor anvisas för att skapa nya fasta jobb inom den offentliga sektorns olika delar.

Utskottet delar regeringens uppfattning att de ökade möjligheter som visat sig föreligga att med hjälp av rekryteringsstöd och enskilda beredskapsarbeten placera långtidsarbetslösa i anställningar på den öppna arbetsmarknaden inte bör bromsas av brist på medel. Det belopp regeringen föreslagit, 500 milj. kr., bör sålunda anvisas. Därmed avstyrks förslaget om det lägre belopp som förordats i motion 127 (m) och avslagsyrkandet i motion 119 (fp). Likaså avstyrker utskottet vpk:s förslag i motion 124 om att de medel som anvisas i stället skall användas till bidrag för att skapa nya fasta arbeten på den offentliga sektorn.

I motion 124 föreslår vpk en *sysselsättningsgaranti för arbetslösa ungdomar*. Vpk anser att man särskilt på större företag, som gör vinster på

omfördelningen i ekonomin, bör kunna ställa krav att de garanterar sysselsättning åt arbetslösa ungdomar i proportion till arbetsstyrkan på företagen. Regeringen bör få i uppdrag att lägga fram förslag till en sådan ungdomsgaranti. Förslaget ses av vpk som ett alternativ till rekryteringsstödet till näringlivet.

Utskottet har vid två tidigare tillfällen (AU 1983/84:8 och 1983/84:21) avstyrkt liknande förslag att ersätta rekryteringsstödet med en ungdomsgaranti av det slag vpk förordar. Vad som nu anförts från vpk:s sida ger inte utskottet anledning att ändra ståndpunkt, utan motionen avstyrks i den föreliggande delen.

Försöksverksamhet avseende långtidsarbetslösa i Stockholms kommun

AMS och Stockholms kommun har träffat en överenskommelse om samordnade insatser för långtidsarbetslösa i kommunen. Det gäller en tvåårig försöksverksamhet. Staten och kommunen skall dela kostnaderna lika sinsemellan. I anslutning härtill föreslår regeringen att av det belopp om 4 milj. kr. som innevarande budgetår avsatts för tillfälliga förstärkningar inom arbetsförmedlingen i krisdrabbade branscher och regioner skall 1 milj. kr. få användas för den nu aktuella försöksverksamheten.

Utskottet lämnar utan erinran vad som anförs i propositionen i dessa delar.

Särskilda medel

I det föregående har utskottet behandlat förslag från regeringen om anslagsförstärkningar med sammanlagt 1 250 milj. kr. för olika former av beredskapsarbeten och rekryteringsstöd. Regeringen föreslår dessutom att ytterligare 500 milj. kr. anslås, att senare under budgetåret användas för dessa och andra ändamål under anslaget om behov härav uppkommer.

Regeringens förslag om en ytterligare anslagsförstärkning med 500 milj. kr. avstyrks i motionerna 114 (c), 119 (fp) och 127 (m). Bengt-Ola Ryttar (s) föreslår i motion 110 att en del av dessa medel omgående används till byggstimulerande åtgärder. Ett förslag från vpk i motion 124 att det aktuella beloppet i kombination med en annan medelsanvisning skall användas till att skapa nya fasta jobb inom olika delar av den offentliga sektorn har behandlats i ett föregående avsnitt.

Utskottet godtar regeringens förslag på denna punkt. Mot bakgrund av den osäkerhet som råder beträffande behovet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder under det första halvåret 1985 är det motiverat med den föreslagna reserven. Ianspråktagandet av denna reserv för de olika ändamålen under anslaget bör ankomma på regeringens bestämmande med ledning av den reviderade bedömning av arbetsmarknadsläget som kan göras senare. Utskottets ställningstagande leder till att motionerna 110, 114, 119 och 127 avstyrks i motsvarande delar.

Anslagsberäkning m. m.

Utskottet redovisar först i detta avsnitt ett förslag om medelstilldelning till *det särskilda vuxenstudiestödet för arbetslösa.*

Det särskilda vuxenstudiestödet utgår med i princip samma summa per dag som utbildningsbidraget vid arbetsmarknadsutbildning. Skillnaden mellan dessa former av studiesocialt stöd är att utbildningsbidraget med ett smärre undantag i sin helhet är återbetalningsfritt under det att det särskilda vuxenstudiestödet till 65 % utgörs av bidrag och i övrigt av återbetalningspliktiga studiemedel.

Föregående höst inrättades ett särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa. Detta nya studiestöd är utformat på samma sätt som det särskilda vuxenstudiestödet men är, som namnet anger, förbehållet arbetslösa sökande. För det nya ändamålet anvisade riksdagen – efter beredning i socialförsäkringsutskottet – 50 milj. kr. för budgetåret 1983/84 och 100 milj. kr. för innevarande budgetår (SfU 1983/84:13, rskr 57 resp. SfU 1983/84:33, rskr 398).

Lena Öhrsvik m. fl. (s) anför i motion 121 att det särskilda vuxenstudiestödet för arbetslösa har visat sig vara en mycket efterfrågad stödform. Det för innevarande budgetår anvisade anslaget sägs redan vara förbrukat. Om inte ytterligare medel ställs till förfogande måste en del studerande avbryta sina studier, och dessutom väntar f. n. ca 1 000 arbetslösa på besked om de kan få detta studiestöd. Det synes därför önskvärt att även studiestödet ges ytterligare resurser i samband med satsningarna på olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Motionärerna begär att detta skall ges regeringen till känna.

I yttrande (SfU 1984/85:2 y) över motionen anför socialförsäkringsutskottet att trots att bidraget ofta uppgår till ett lägre belopp än vad vederbörande får i arbetslöshetsersättning eller hade kunnat få i utbildningsbidrag vid arbetsmarknadsutbildning har stödet varit attraktivt. Utskottet finner det positivt om ytterligare medel kan användas under innevarande budgetår för särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa som ett led i de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Utskottet förutsätter därvid att vuxenutbildningsavgiftsmedel inte tas i anspråk för ändamålet.

Vad härefter beträffar anvisning av medel på *anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder* erinras om att arbetsmarknadsutskottet i den föregående framställningen har behandlat regeringens förslag beträffande beredskapsarbeten (500 milj. kr.), beredskapsarbeten av investeringskaraktär (250 milj. kr.), rekryteringsstöd och enskilda beredskapsarbeten (500 milj. kr.) och särskilda medel (500 milj. kr.). Det återstår nu att pröva regeringens begäran om att uppräkningarna av de olika delposterna skall täckas av en motsvarande förstärkning av anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder med 1 750 milj. kr.

Ställningstagandena i motionerna 119 (fp) och 127 (m) innebär att anslagsförstärkningen avvisas i sin helhet, medan anslaget enligt motion 114 (c) bör förstärkas med 1 250 milj. kr.

När det gäller frågan om medelstilldelning till det särskilda studiestödet för arbetslösa anser arbetsmarknadsutskottet liksom socialförsäkringsutskottet att man bör se positivt på förslaget att vidga studiemöjligheterna för arbetslösa vuxenstuderande. Utskottet föreslår därför att ett belopp om 50 milj. kr. anvisas för ändamålet på tilläggsbudget I under åttonde huvudtitelns reservationsanslag Vuxenstudiestöd m. m. Beloppet bör avräknas mot den av regeringen begärda förstärkningen av anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder, som utskottet i övrigt tillstyrker. Det anslaget bör sålunda för innevarande budgetår tillföras ytterligare 1 700 milj. kr. Med dessa ställningstaganden avstyrks motionerna 114, 119 och 127 i motsvarande delar.

Regeringens redovisning av verksamheten med ungdomslag

Med skrivelsen 1984/85:88 har regeringen överlämnat redovisning för verksamheten med ungdomslag. Bakgrunden är följande.

Verksamheten med ungdomslag innebär att arbetslösa ungdomar i åldern 18–19 år tillförsäkras anställning i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare. I sista hand är hemkommunerna skyldiga att tillhandahålla arbete i denna form. Ungdomarna arbetar normalt på halvtid. Lön utgår enligt avtal. Rätten till arbetslöshetsersättning påverkas.

Ungdomslagen började i januari 1984. De grundläggande bestämmelserna om verksamheten ges i lagen (1983:1070) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare och i förordningen (1983:1079) om statsbidrag till verksamhet med ungdomslag m. m. Vid behandlingen på hösten 1983 av regeringens förslag till lagstiftning och grunder för statsbidragsgivningen anförde utskottet (AU 1983/84:12 s. 14–15), att det snabba utarbetandet av de föreliggande förslagen ställde krav på en fortlöpande uppföljning så att regeringen vid behov kunde lägga fram förslag till modifieringar av det regelsystem som skall styra verksamheten. Regeringen borde därför återkomma med redovisning för verksamheten i ungdomslag under hösten 1984. Förslag till ändringar i regelsystemet förutsattes av utskottet därefter kunna lämnas senast i budgetpropositionen 1985.

Riksdagen anslöt sig till vad utskottet anfört om utvärderingen av verksamheten med ungdomslag (rskr 1983/84:104).

I betänkandet AU 1983/84:12 anförde utskottet att det var särskilt två frågor som borde uppmärksammas vid utvärderingen, nämligen arbetstidens längd och den krets av arbetsgivare som får driva ungdomslag. Vidare pekade utskottet på de samordningsproblem som kan föreligga i fråga om medelsarsenalen för 18–19-åringar i form av rekryteringsplatser hos näringslivet, enskilda beredskapsarbeten och de nya ungdomslagen. Vidare borde beaktas de särskilda samordningsproblemen i förhållande till ungdomsplatserna för 16–17-åringarna inom skolans uppföljningsansvar.

I ett senare betänkande, AU 1983/84:21 s. 50, tillades att utskottet utgick från att utvärderingen inte strikt omfattade enbart frågor som tagits upp i det

nyssnämnda betänkandet AU 12. Detta senare uttalande gjordes med anledning av två motioner. I den ena begärdes en belysning av effekterna av de förändringar som vid riksdagsbehandlingen hösten 1983 gjordes i de föreliggande regeringsförslagen. I den andra motionen ställdes frågan hur det går för ungdomar som måste lämna ungdomslagen därför att de fyllt 20 år. Utskottet reste för egen del frågan om ungdomslagen på grund av sin betydande omfattning medförde problem vid anskaffning av platser för obligatorisk praktik och om verksamheten fått undanträngningseffekter på andra former av arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Utskottet underströk i sammanhanget ungdomslagens karaktär av övergångsanordning eller sluss till arbeten på öppna marknaden samt att en bred enighet råder om att inlåsningseffekter skall undvikas och att ungdomslagen skall utgöra ett temporärt stöd åt de ungdomar som av olika skäl har särskilda problem att klara övergången mellan skola och arbetsliv.

Det är mot den bakgrunden som regeringen nu lämnar redogörelsen för verksamheten med ungdomslag. Redogörelsen gäller verksamheten under det första halvåret 1984 och utgör en sammanfattning av det material som har framkommit vid studier av verksamheten som genomförts på regeringens och arbetsmarknadsdepartementets uppdrag. Detta material har fogats som bilagor till regeringsskrivelsen och utgörs av följande:

1. AMS redovisning för verksamheten med ungdomslag under första halvåret 1984.
2. Rapport från konsultföretaget Sinova AB om ungdomslagens inverkan på det kommunala uppföljningsansvaret, utförd på uppdrag av skolöverstyrelsen.
3. Undersökning av ungdomslagen i nio kommuner, utförd av sociologiska institutionen vid Göteborgs universitet.
4. Rapport från Sinova AB om ungdomslagens inverkan på utslussningen av ungdomar till den öppna marknaden.

Dessutom läggs fram synpunkter på verksamheten i en gemensam skrivelse till utbildnings- och arbetsmarknadsdepartementen från skolöverstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen, varmed de båda verken överlämnar rapporterna 1 och 2 ovan.

I regeringsskrivelsen läggs inte fram några förslag till förändringar. Det sägs att det emellertid finns vissa frågor som bl. a. har belysts i studierna och som bör övervägas närmare. Arbetsmarknadsministern anmäler att hon har för avsikt att återkomma till regeringen med sådana förslag i budgetpropositionen.

Den gjorda utvärderingen innebär att verksamheten med ungdomslag har studerats från olika infallsvinklar och av skilda organ som därtill har använt olika metoder. Uppläggningen har medfört att en del av de frågor som utskottet ställde blivit allsidigt belysta, andra mer knapphändigt behandlade. Den har också inneburit att i de fall samma företeelse tagits upp i två eller flera rapporter är slutsatserna i en del av fallen gemensamma, i andra åter

motstridiga. Det samlade intrycket är dock att de framlagda rapporterna kompletterar varandra och ger statsmakterna en värdefull första avstämning av erfarenheterna av verksamheten.

Utskottet utgår från att regeringen fullföljer den anmälan som görs i skrivelsen och i enlighet med riksdagens önskemål i budgetpropositionen i januari 1985 återkommer med de förslag till ändringar i verksamheten som den redovisade utvärderingen och andra erfarenheter ger anledning till. Till detta vill utskottet avslutningsvis anknyta frågan om ett fortsatt uppföljningsarbete.

Som framhålls i ett par av rapporterna får de iakttagelser som gjorts ses som preliminära. Det bör understrykas att studierna gjordes under de första månaderna av verksamheten, dvs. i dess uppbyggnadsskede. Det skulle vara av stor betydelse att låta det inledda utvärderingsarbetet få en fortsättning. I rapporterna från Göteborgs universitet och från Sinova AB läggs fram program för fortsatt forskning och utvärdering. Utskottet går inte närmare in på de uppslag som innefattas i dessa program men vill allmänt uttala att det förefaller naturligt att fortsättningsvis följa en verksamhet som snabbt fått en sådan volym som det här är fråga om och se vilka effekter den får för ungdomarna själva vid deras inträde i arbetslivet och de återverkningar den har på det arbetsmarknadspolitiska åtgärdssystemet och på samhällsverksamheten i stort.

Med det anförda föreslår utskottet att regeringsskrivelsen av riksdagen läggs till handlingarna.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *redovisning av arbetslösheten*
   att riksdagen med avslag på motion 1984/85:127 yrkande 1 i motsvarande del godkänner vad utskottet anfört,
2. beträffande *förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken*
   att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:45 bilaga 2 i motsvarande del avslår motionerna 1984/85:114 yrkande 2 i motsvarande del, 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del, 1984/85:124 yrkande 9 i motsvarande del och 1984/85:127 yrkande 1 i motsvarande del,
3. beträffande *inriktningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna*
   att riksdagen med bifall till regeringens förslag avslår motion 1984/85:114 yrkande 2 i motsvarande del,
4. beträffande *reformerat system för arbetslöshetsersättning*
   att riksdagen avslår motion 1984/85:119 yrkande 2,
5. beträffande *finansiering av nytillkommande arbetsmarknadspolitiska åtgärder*

att riksdagen avslår motionerna 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del och 1984/85:127 yrkande 2,

6. beträffande *beredskapsarbeten*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag avslår motionerna 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del och 1984/85:127 yrkande 1 i motsvarande del,
7. beträffande *beredskapsarbeten av investeringskaraktär i de sex nordligaste länen*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag avslår motionerna 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del och 1984/85:127 yrkande 1 i motsvarande del,
8. beträffande *övriga byggsvaga regioner*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:106, 1984/85:109 och 1984/85:110 i motsvarande del,
9. beträffande *ett Folkets hus i Kiruna*
att riksdagen med godkännande av vad som anförts i propositionen avslår motionerna 1984/85:114 yrkande 3 och 1984/84:119 yrkande 1 i motsvarande del,
10. beträffande *projekteringsstöd*
att riksdagen avslår motion 1984/85:110 i motsvarande del,
11. beträffande *skyddad sysselsättning hos offentliga arbetsgivare*
att riksdagen med avslag på motion 1984/85:127 yrkande 5 godkänner vad som anförts i propositionen om offentlig skyddad sysselsättning,
12. beträffande *tillämpningsområdet för lagen om offentlig anställning*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag antar i arbetsmarknadsdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i lagen (1976:600) om offentlig anställning,
13. beträffande *nya regler för beslut om kommunala beredskapsarbeten*
att riksdagen med godkännande av vad som anförts i propositionen avslår motion 1984/85:127 yrkande 4,
14. beträffande *kommunalt rekryteringsstöd för långtidsarbetslösa*
att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85:105 yrkande 2, 1984/85:114 yrkande 1 i motsvarande del, 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del och 1984/85:127 yrkande 3 godkänner vad som anförts i propositionen om ett kommunalt rekryteringsstöd,
15. beträffande *ändrade grunder för rekryteringsstödet till näringslivet*
att riksdagen avslår motion 1984/85:114 yrkande 1 i motsvarande del,
16. beträffande *medelsanvisning till rekryteringsstöd till näringslivet och enskilda beredskapsarbeten*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag avslår motionerna 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del, 1984/85:124 yrkandena 9 i motsvarande del och 11 samt 1984/85:127 yrkande 1 i motsvarande del,

17. beträffande *sysselsättningsgaranti för arbetslösa ungdomar*
att riksdagen avslår motion 1984/85:124 yrkande 10,
18. beträffande *försöksverksamhet avseende långtidsarbetslösa i Stockholms kommun*
att riksdagen godkänner vad som anförts i propositionen om *dels* samordnade insatser mellan arbetsmarknadsverket och Stockholms kommun,
dels utnyttjandet av medlen för tillfälliga personalförstärkningar inom arbetsförmedlingen,
19. beträffande *särskilda medel*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag avslår motionerna 1984/85:110 i motsvarande del, 1984/85:114 yrkande 2 i motsvarande del, 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del och 1984/85:127 yrkande 1 i motsvarande del,
20. beträffande *anslagsberäkning m. m.*
att riksdagen
dels med bifall till regeringens förslag samt med avslag på motionerna 1984/85:114 yrkande 2 i motsvarande del, 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del och 1984/85:127 yrkande 1 i motsvarande del till *Sysselsättningsskapande åtgärder* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1984/85 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 700 000 000 kr.,
dels med anledning av motion 1984/85:121 till *Vuxenstudiestöd m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1984/85 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 50 000 000 kr.,
21. beträffande *regeringsskrivelse om ungdomslag*
att riksdagen lägger till handlingarna regeringens skrivelse 1984/85:88 med redovisning av verksamheten enligt lagen (1983:1070) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare.

Stockholm den 4 december 1984

På arbetsmarknadsutskottets vägnar
FRIDA BERGLUND

Närvarande: Frida Berglund (s), Alf Wennerfors (m), Erik Johansson (s), Anders Högmark (m), Marianne Stålberg (s), Karin Flodström (s), Arne Fransson (c), Lahja Exner (s), Sonja Rembo (m), Elver Jonsson (fp), Lars-Ove Hagberg (vpk), Sten Östlund (s), Håkan Stjernlöf (m), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) och Sven Lundberg (s).

Reservationer

1. Redovisning av arbetslösheten (mom. 1)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Sonja Rembo och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar "Utskottet kommenterar" och slutar "riksdagens beslut" bort ha följande lydelse:

I moderata samlingspartiets kommittémotion 127 förs resonemangen om utvecklingen på arbetsmarknaden på grundval av siffror över den totala arbetslösheten. Det är missvisande att som sker i regeringens dokument hänvisa till en arbetslöshet i oktober på 138 000 eller 3,1 % av arbetskraften när inemot 340 000 personer eller 7,6 % står utanför den reguljära arbetsmarknaden. Men dessa i och för sig höga värden ger inte heller de en rättvisande bild. Både bland anställda inom Samhällsföretagsgruppen och bland de lönebidragsberättigade finns många som fått sina arbeten snarare på grund av situationen på arbetsmarknaden än på grund av deras personligt relaterade handikapp. Även bland dem som är förtidspensionerade finns många som egentligen kan betraktas som arbetslösa. Ett sådant synsätt som bl. a. LO redovisat leder till att den egentliga arbetslösheten skulle uppgå till närmare 600 000. Situationens allvar understryks dessutom av att de reguljära arbetstillfällena inte ökat de senaste åren medan länder i vår omvärld med fri marknadsekonomi och en stor enskild sektor visar en mera positiv utveckling på arbetsmarknaden.

Vad utskottet anfört ovan med anledning av motion 127 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *redovisning av arbetslösheten*
   att riksdagen med anledning av motion 1984/85:127 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken (mom. 2)

Alf Wennerfors (m), Anders Högmark (m), Arne Fransson (c), Sonja Rembo (m), Elver Jonsson (fp), Håkan Stjernlöf (m) och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar "När det" och på s. 10 slutar "och 127" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan först konstatera att den socialdemokratiska politikens misslyckande demonstreras tydligt i utvecklingen på arbetsmarknaden. Trots den kraftiga högkonjunkturen har sysselsättningen i landet inte förbättrats under de senaste två åren. Den öppna arbetslösheten är högre än i någon tidigare högkonjunktur och dessutom högre än i tidigare lågkonjunkturer.

Summan av antalet öppet arbetslösa och antalet sysselsatta genom arbetsmarknadspolitiska insatser uppgick i oktober i år till 339 000 personer, vilket utgjorde drygt 7,6 % av arbetskraften. Det är en ökning med hela 82 000 personer sedan oktober 1982.

Skälet till denna ofördelaktiga situation är enligt utskottets mening att den socialdemokratiska regeringen bedriver en ekonomisk politik som motverkar en mera positiv utveckling på arbetsmarknaden. I finansutskottets betänkande 1984/85:5 har de icke-socialistiska partiernas representanter närmare utvecklat hur den ekonomiska politiken bör formas för att samhällsekonomisk balans skall uppnås och därmed en långsiktigt tryggad sysselsättning.

Först kan då konstateras att det skattehöjningspaket som riksdagen nyligen beslutat går stick i stäv med den politik som måste föras. Skattehöjningen innebär att sysselsättningen inom den privata sektorn minskar. Att en del av skattehöjningarna används för att ordna sysselsättning utanför den reguljära arbetsmarknaden kan inte dölja att den totala arbetsmarknadssituationen långsiktigt förvärras genom regeringens förslag. Utskottet konstaterar att behovet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder blir mindre om skatterna inte höjs. Det är en felaktig inriktning av politiken att samtidigt strama åt genom höjda skatter och stimulera genom ökade AMS-utgifter. Efterfrågan på arbetskraft bör i stället stimuleras genom sänkta skatter på produktionen och avreglering av näringslivet.

Den ekonomiska politik som utskottet förordar för att främja utvecklingen på arbetsmarknaden måste ha följande huvudinriktning.

- De offentliga utgifterna måste reduceras.
- Ytterligare skattehöjningar kan inte accepteras. I stället måste vissa skattesänkningar genomföras.
- De kollektiva löntagarfonderna måste avskaffas.
- Den offentliga sektorns organisation och finansiering måste omprövas så att det ges ökat utrymme för privata initiativ.
- Näringslivet måste avregleras. Av särskild vikt är därvid åtgärder som förbättrar arbetsmarknadens och kapitalmarknadens funktionssätt.

Vad utskottet anfört ovan med anledning av motionerna 114, 119 och 127 bör ges regeringen till känna. Motion 124 avstyrks i motsvarande del.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken*
att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:114 yrkande 2 i motsvarande del, 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del och 1984/85:127 yrkande 1 i motsvarande del samt med avslag på proposition 1984/85:45 bilaga 2 i motsvarande del och motion 1984/85:124 yrkande 9 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken (mom. 2)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar "När det" och på s. 10 slutar "och 127" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i vpk:s partimotion 124 måste en mera effektiv krispolitik utformas som bidrar till en maktförskjutning från storfinans och andra kapitalistiska maktcentra till förmån för de arbetande. Graden av folkligt inflytande och planmässighet i utvecklingen måste öka samtidigt som man banar väg för ett jämlikt och socialt rättfärdigt samhälle där livskvalitén höjs.

Ett huvudmål för en sådan politik måste enligt utskottets mening vara att avskaffa arbetslösheten och samtidigt vidta åtgärder som förbättrar arbetsmiljö och yttre miljö. Därför är det inte en hållbar strategi att i så hög grad som nu sker förlita sig på att kapitalets exportindustri skall vara motor och centrum i den utvecklingen. En politik för arbete, rättvisa och en bättre miljö måste förutom att gripa sig an uppgiften att skapa nya arbetstillfällen utgå från ekologisk och medicinsk kunskap. Detta måste ske genom samhälleliga investerings- och utbyggnadsprogram som grundas på hushållning med mänskliga och miljömässiga resurser. Därigenom kan man trygga de arbetandes levnadsstandard och höja livskvalitén samtidigt som den ekonomiska aktiviteten i samhället höjs.

Ett program för arbete, rättvisa och en bättre miljö bör innehålla bl. a. följande:

- Upprättande av ett nationellt industriprogram i samhällelig regi med mål att skapa ca 100 000 nya arbetstillfällen inom bl. a. miljö-, energi- och transportteknik under en tioårsperiod.
- En planmässig utbyggnad av den offentliga sektorns socialt och samhällsekonomiskt viktiga delar. En satsning på statens järnvägar och en starkt förbättrad kollektivtrafik och överflyttning av tung trafik och långväga transporter till järnväg.
- En arbetsmarknadspolitik som i väsentligt högre grad riktar in sig på att skapa bestående arbeten.
- Åtgärder för att ställa viktiga kapitalistiska maktcentra under folkets kontroll samtidigt som snabba åtgärder görs för att se till att vinster och förmögenheter fördelas på ett fördelningspolitiskt riktigt sätt.
- En allmän arbetstidsförkortning måste påbörjas. Det är en socialpolitisk åtgärd som har betydelse också för sysselsättningen.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett sysselsättningspolitiskt program enligt dessa riktlinjer samt med förslag om anvisande av medel på tilläggsbudget under våren 1985. Vad utskottet anfört med bifall till motion 124 bör regeringen underrättas om. Motionerna 114, 119 och 127 avstyrks i motsvarande delar.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:124 yrkande 9 i motsvarande del samt med avslag på proposition 1984/85:45 bilaga 2 i motsvarande del och motionerna 1984/85:114 yrkande 2 i motsvarande del, 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del och 1984/85:127 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Inriktningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna (mom. 3)

Arne Fransson (c) och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar "Utskottet har" och på s. 11 slutar "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion 114 om att arbetslinjen i sysselsättningspolitiken måste fullföljas mer aktivt än som nu sker. Trots vad som sägs i propositionen på denna punkt har kostnaderna för arbetslöshetsersättningar under de senaste åren tagit en ökande andel av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Utskottet finner detta olyckligt med hänsyn till den stora betydelse för individen som arbetet har. Härtill kommer det samhällsekonomiska värdet av de insatser som görs i form av t. ex. beredskapsarbete och arbetsmarknadsutbildning. Samtidigt vill utskottet betona betydelsen av att arbetslinjen fullföljs även utanför det snävt arbetsmarknadspolitiska sammanhanget.

Som framhålls i motion 114 måste kampen mot arbetslösheten föras på två fronter samtidigt. Det gäller dels att driva en närings-, regional- och glesbygdspolitik som ger tillräckligt många arbetstillfällen utan behov av långsiktigt samhällsstöd, dels att hjälpa människorna genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder att ta de arbetstillfällen som skapas. Åtgärderna bör särskilt inriktas på nytillträdande på arbetsmarknaden och på långtidsarbetslösa.

Regeringen bör underrättas om vad utskottet här anfört med bifall till motion 114 i denna del.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *inriktningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:114 yrkande 2 i motsvarande del samt med avslag på regeringens förslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Inriktningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna (mom. 3 – motiveringen)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Sonja Rembo och Håkan Stjernlöf (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar "Utskottets har" och på s. 11 slutar "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

För en framgångsrik arbetsmarknadspolitik krävs att det från regeringens sida förs en politik som på alla områden samfällt gagnar tillväxten i den svenska ekonomin. En sådan politik ger generellt sett de bästa förutsättningarna för en hög och jämn sysselsättning samtidigt som den ger arbetsmarknadspolitiken dess rätta proportioner och bästa möjlighet att uppnå sitt syfte – att dels erbjuda arbetssökande arbeten, dels underlätta rekryteringen av arbetskraft.

Det är, som utskottet ser det, angeläget att understryka att arbetsmarknadspolitikens främsta uppgift är att sammanföra arbetssökande med lediga arbeten. Vidare har den till uppgift att söka utjämna efterfrågan på arbetskraft i konjunktursvängningarna samt stimulera arbetskraftens rörlighet. Det finns, enligt utskottets mening, också skäl att ånyo understryka betydelsen av en väl fungerande, effektiv och serviceinriktad arbetsförmedling. En reformerad arbetsmarknadsutbildning med ökade inslag av flexibilitet, kvalitetstänkande och mångfald utgör också en väsentlig resurs inom arbetsmarknadspolitiken. Med dessa uttalanden finner utskottet inte skäl att föreslå riksdagen någon åtgärd med anledning av motion 114 i den föreliggande delen.

6. Reformerat system för arbetslöshetsersättning (mom. 4)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Sonja Rembo och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar "Utskottet delar" och slutar "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill först understryka nödvändigheten av att den ekonomiska politik som moderata samlingspartiet i andra sammanhang förordar följs upp med mycket återhållsamma löneavtal och med en förändrad profil på lönebildningen. Större spridning av lönerna i förhållande till enskilda branschers och företags konkurrensförhållanden och lönebetalningsförmåga är en förutsättning för långsiktigt tryggad sysselsättning. Som framhålls i motion 119 är det nödvändigt att finna en förhandlingsuppläggning där arbetsmarknadens parter ges incitament att sluta löneavtal som inte skapar arbetslöshet. Samtidigt bör statsmakterna sta fast vid ett ansvar för dem som ändå blir arbetslösa. Det är också nödvändigt att utforma systemet så, att incitamenten byggs in i systemet och inte är beroende av de beslut som efter förhandlingar kan komma att fattas av statsmakterna. Det är med andra ord

nödvändigt att klara trovärdighetsproblemet utan att behöva gå vägen över ökad öppen arbetslöshet.

Utskottet menar att en reformering av systemet för arbetslöshetsersättning kan bidra till att lösa detta problem. Det är därför angeläget att skapa "raka rör" mellan parternas förhandlingsbord och utgifterna för att bekämpa arbetslösheten.

Sådana "raka rör" införs om egenavgifterna till arbetslöshetsförsäkringen höjs. Samtidigt bör man överväga att öka arbetsgivarnas ansvar för finansieringen av försäkringen. Detta kan ske antingen genom lagstiftning eller avtalsvägen. Även gentemot arbetsgivarna finns nämligen ett trovärdighetsproblem. Om de räknar med att statsmakterna genom successiva devalveringar tar ansvaret för konkurrenskraften minskar deras incitament att stå emot lönekostnadsökningar som skulle försvaga konkurrenskraften.

Moderata samlingspartiet har mot bl. a. denna bakgrund i samband med utskottets behandling av frågor rörande arbetslöshetsförsäkringen (se AU 1983/84:7 och 18) föreslagit en ny utredning om allmän arbetslöshetsförsäkring. I motion 119 har nu folkpartiet anslutit sig till detta krav. Det begärda utredningsarbetet bör enligt utskottets mening komma till stånd enligt de ovan angivna riktlinjerna och med samtidigt beaktande av de i motion 119 framförda synpunkterna. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *reformerat system för arbetslöshetsersättning*
att riksdagen med anledning av motion 1984/85:119 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Reformerat system för arbetslöshetsersättning (mom. 4)

Elver Jonsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar "Utskottet delar" och slutar "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill först stryka under vad som sägs i folkpartiets motion 119 om nödvändigheten av att finna en förhandlingsuppläggning där arbetsmarknadens parter ges incitament att sluta löneavtal som inte skapar arbetslöshet. Samtidigt bör statsmakterna stå fast vid ett ansvar för dem som ändå blir arbetslösa. Det är också nödvändigt att utforma systemet så att incitamenten byggs in i systemet och inte är beroende av de beslut som efter förhandlingarna kan komma att fattas av statsmakterna. Utskottet menar liksom motionärerna att en reformering av systemet för arbetslöshetsersättning kan bidra till att lösa detta problem. En grundläggande styrka med det svenska systemet är att arbetslöshetskassorna är knutna till de fackliga organisationerna. Ansvaret för parternas förhandlingar och för arbetslöshetskassorna ligger alltså på samma händer.

Ett ökat ansvar för kopplingen mellan löneförhandlingarnas utfall och

utvecklingen av arbetslösheten skulle uppnås om egenavgifterna till arbetslöshetsförsäkringen höjs.

I debatten har hävdats att detta skulle leda till en ökad press på fackförbund med strukturproblem och till att förbund med låga löner skulle tvingas att höja avgifterna till arbetslöshetskassorna. Utskottet vill med hänvisning därtill framhålla att statsmakterna givetvis fortfarande skall ha kvar sitt ansvar för sysselsättningen. Det kan ske genom att de ersättningar som förs över till arbetslöshetskassorna i form av statliga medel eller arbetsgivaravgifter fördelas så att kassor som är knutna till branscher med stora strukturproblem får ett kompenserande stöd. Som sägs i motionen bör man därvid överväga att öka arbetsgivarnas ansvar för finansieringen av försäkringen. För detta finns också ett allmän-ekonomiskt motiv. Om arbetsgivarna nämligen räknar med att statsmakterna genom successiva devalveringar tar ansvaret för konkurrenskraften minskar deras incitament att stå emot lönekostnadsökningar som skulle kunna försvaga konkurrenskraften och öka arbetslösheten.

Utskottet har i det föregående förordat att arbetslinjen liksom hittills bör ligga till grund för utformningen av arbetsmarknadspolitiken. För att man skall kunna göra denna avvägning inom det samlade åtgärdssystemet bör man som sägs i motionen överväga möjligheten att finansiera även andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder än arbetslöshetsersättning med försäkringsmedel. En person som drabbas av arbetslöshet behöver inte bara försäkringsskydd som ersätter den förlorade inkomsten. Han eller hon kan också behöva stöd i form av arbetsmarknadsutbildning, flyttningsbidrag och arbetsförmedlingsinsatser för att på nytt vinna inträde på arbetsmarknaden.

Det bör betonas att den finansieringsmodell för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna som skisserats ovan inte avser att befria statsmakterna från deras sociala ansvar i sammanhanget. Avsikten måste vara att få en sådan fördelning av ansvaret – och därmed kostnaderna – mellan de anställda, arbetsgivarna och staten som mer än nu knyter an till de faktorer som leder till arbetslöshet och vilka dessa parter på skilda sätt har ansvar för. Arbetslösheten kan inte bara betraktas som ett följdproblem som staten har ansvaret för oberoende av hur de andra parterna handlar.

Mot denna bakgrund förordar utskottet med bifall till motion 114 att en utredning om ett försäkringssystem enligt de riktlinjer som angetts ovan genomförs. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *reformerat system för arbetslöshetsersättning*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:119 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. Finansiering av nytillkommande arbetsmarknadspolitiska åtgärder (mom. 5)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Sonja Rembo och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar "Enligt utskottets" och slutar "via finansfullmakten" bort ha följande lydelse:

Utskottet har samma uppfattning som framförs i moderata samlingspartiets kommittémotion 127 att det är anmärkningsvärt att regeringen i ett så tidigt skede under budgetåret kommer till riksdagen med begäran om utökade anslag. Vid behandlingen av proposition 1983/84:150, kompletteringspropositionen, anvisades en finansfullmakt om 2,5 miljarder kronor, som disponeras av regeringen för bl. a. sysselsättningsskapande åtgärder. Regeringen borde ha utnyttjat denna fullmakt innan den anhåller om nya medel. Det ankommer på regeringen att själv besluta när och i vilken utsträckning finansfullmakten skall användas för sysselsättningsskapande åtgärder. Utskottet menar emellertid för sin del att vissa av de åtgärder som utskottet förordar i det följande bör bekostas genom att finansfullmakten används.

Det anförda innebär att utskottet tillstyrker motion 127 i denna del. Ställningstagandet innebär samtidigt att motion 119 tillgodoses i motsvarande del. Regeringen bör underrättas om utskottets uttalande på denna punkt.

dels att hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *finansiering av nytillkommande arbetsmarknadspolitiska åtgärder*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:127 yrkande 2 och med anledning av motion 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Finansiering av nytillkommande arbetsmarknadspolitiska åtgärder (mom. 5)

Elver Jonsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar "Enligt utskottets" och slutar "via finansfullmakten" bort ha följande lydelse:

I propositionen sägs att det finns "förutsättningar för en förbättring av arbetsmarknadssituationen under det närmaste året". Utskottet anser att möjligheten till en sådan förbättring av arbetslöshetsläget starkt har försämrats genom de av riksdagen beslutade skattehöjningarna. Därigenom indras köpkraft i storleksordningen 4 miljarder kronor. Gjorda beräkningar tyder på att antalet permanenta arbetstillfällen därigenom kommer att minska med ca 15 000. Utskottet beklagar att åtgärder satts in som på detta sätt aktivt ökar arbetslösheten.

I det läge som nu uppkommit är frågan vilka arbetsmarknadspolitiska insatser som måste vidtas svårbedömd. Utskottet anser att det underlag som nu föreligger är otillräckligt för att avgöra omfattningen av och inriktningen på de åtgärder som krävs för att bekämpa arbetslösheten, även om utskottet fruktar att behovet av insatser kan bli betydande. Regeringen bör omgående göra en förnyad bedömning av vilka sysselsättningsproblem som kan förutses med hänsyn till fattade beslut om skattehöjningar och därefter snarast återkomma till riksdagen med begäran om medel. I avvaktan på detta bör finansfullmakten användas. Vad utskottet har anfört med anledning av motion 119 bör ges regeringen till känna. Motion 127 avstyrks i motsvarande delar.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *finansiering av nytillkommande arbetsmarknadspolitiska åtgärder*
att riksdagen med anledning av motion 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del samt med avslag på motion 1984/85:127 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. Beredskapsarbeten (mom. 6)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Sonja Rembo och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar "Utskottet godtar" och slutar "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Den förda regeringspolitiken har allvarligt försvårat situationen på arbetsmarknaden. En redan hög arbetslöshet kommer att ytterligare förvärras under kommande vinter till följd av bl. a. de arbetslöshetsskapande skattehöjningar som riksdagen just beslutat om. Behovet av statliga insatser för att skapa nya konstlade arbeten ökar i motsvarande takt. Redan anvisade medel till beredskapsarbeten har emellertid utnyttjats på ett sådant sätt att nya krav på resurstillskott nu måste resas för att den uppkomna situationen skall kunna klaras.

Utskottet är djupt kritiskt till den förda regeringspolitiken och har förordat åtgärder som skulle ha medfört flera fasta arbeten på den ordinarie arbetsmarknaden och mindre krav på arbetsmarknadspolitiska insatser. I det uppkomna läget är utskottet trots allt berett att förorda att ytterligare medel tas i anspråk för bl. a. beredskapsarbeten. Utskottet kan emellertid liksom moderata samlingspartiet i detta läge inte godta en förstärkning av anslaget till sysselsättningsskapande åtgärder. I stället bör regeringen i första hand utnyttja finansfullmakten. Det ankommer på regeringen själv att besluta när och i vilken omfattning detta skall ske. Utskottet vill dock liksom moderata samlingspartiet i motion 127 göra bedömningen att det aktuella behovet av ytterligare beredskapsmedel uppgår till ca 350 milj. kr. Med det anförda

avstyrker utskottet således regeringens förslag på denna punkt. Utskottets ställningstagande tillgodoser i huvudsak även motion 119 i denna del.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *beredskapsarbeten*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:127 yrkande 1 i motsvarande del och med anledning av motion 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del samt med avslag på regeringens förslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Beredskapsarbeten (mom. 6)

Elver Jonsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar "Utskottet godtar" och slutar "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser liksom folkpartiet i motion 119 att redan anvisade medel för t. ex. beredskapsarbeten med hänsyn till det allmänna konjunkturläget i och för sig borde vara till fyllest samt att regeringen vid akuta behov av förstärkta åtgärder borde kunna utnyttja finansfullmakten. Som framhållits i det föregående har genom riksdagens nyligen fattade beslut om skattehöjningar av skilda slag förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken försämrats. Regeringen bör mot bakgrund av dessa ändrade förhållanden göra en förnyad bedömning av behovet av sysselsättningsskapande åtgärder och återkomma senare under budgetåret med begäran om erforderliga medel. Förslaget i propositionen om att ytterligare 500 milj. kr. skall anvisas för beredskapsarbeten avstyrks därför av utskottet liksom förslaget i motion 127 om att en viss summa av finansfullmakten skulle anvisas för beredskapsarbeten.

Vad utskottet här anfört med anledning av motion 119 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *beredskapsarbeten*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del samt med avslag på regeringens förslag och motion 1984/85:127 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. Beredskapsarbeten av investeringskaraktär i de sex nordligaste länen (mom. 7)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Sonja Rembo och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar "Utskottet kan" och på s. 15 slutar "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Förslaget om ytterligare medel till beredskapsarbeten av investeringskaraktär i de sex nordligaste länen tyder på att regeringen inser att man misslyckats med att infria löftet om en växande byggarbetsmarknad. Det är illavarslande att regeringen inte är beredd att ta itu med omstruktureringen av den överdimensionerade byggnadsapparaten. Mot bakgrund av uppfattningen att "arbetslösheten beräknas bli störst i de län som på sikt kan ha behov av att minska byggnadsarbetarkåren" är det obegripligt att regeringen satsar på ytterligare beredskapsarbeten för byggnadsarbetare. Reduceringen av byggnadsarbetarkåren behöver ske redan nu. Den i många fall överambitiösa investeringsverksamheten som bl. a. resulterar i ytterligare belastning av den kommunala ekonomin måste upphöra.

Utskottet är dock liksom Alf Wennerfors m. fl. i motion 127 medvetet om att vissa väsentliga investeringsobjekt kan utföras som beredskapsarbeten. En del av beredskapsmedlen bör också användas till att förbättra underhållet av redan existerande anläggningar. Något skäl att knyta denna verksamhet till enbart de sex nordligaste länen finns dock inte.

Med det anförda avstyrker utskottet regeringens förslag om ytterligare medel till beredskapsarbeten av investeringskaraktär. Samtidigt vill utskottet hänvisa till vad som tidigare anförts om behovet av medel till beredskapsarbeten finansierade med hjälp av finansfullmakten som riksdagen redan fattat beslut om. Det anförda innebär att motion 127 tillstyrks i denna del. Därmed tillgodoses även motion 119 i huvudsak på denna punkt.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *beredskapsarbeten av investeringskaraktär i de sex nordligaste länen*
   att riksdagen med bifall till motion 1984/85:127 yrkande 1 i motsvarande del och med anledning av motion 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del samt med avslag på regeringens förslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Beredskapsarbeten av investeringskaraktär i de sex nordligaste länen (mom. 7)

Elver Jonsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar "Utskottet kan" och på s. 15 slutar "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående med anledning av folkpartiets motion 119 avstyrkt regeringens förslag till medelsanvisning för beredskapsarbeten av icke-investeringskaraktär samt föreslagit att regeringen återkommer till riksdagen efter förnyad bedömning. Utskottet förordar samma ställningstagande till regeringens förslag i fråga om beredskapsarbeten av investeringskaraktär. Propositionen avstyrks alltså i denna del. Motion 127 bör inte föranleda någon åtgärd. Regeringen bör underrättas om vad utskottet här framhållit med tillstyrkan av motion 119.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *beredskapsarbeten av investeringskaraktär i de sex nordligaste länen*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del samt med avslag på regeringens förslag och motion 1984/85:127 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

14. Beredskapsarbeten av investeringskaraktär i de sex nordligaste länen (mom. 7 – motiveringen)

Arne Fransson (c) och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar "Utskottet kan" och på s. 15 slutar "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker förslaget att 250 milj. kr. skall anvisas till beredskapsarbeten av investeringskaraktär i de sex nordligaste länen. Det är nödvändigt mot bakgrund av att regeringen hittills misslyckats att driva en tillräckligt offensiv linje för fler arbeten. Det är emellertid viktigt som centerpartiet framhåller i motion 114 att dessa resurser används till att långsiktigt stärka regionernas ekonomi och utveckling. I det sammanhanget är infrastrukturella investeringar av avgörande betydelse. Det skall således vara investeringar som skapar nya förutsättningar och inte i första hand drar nya driftskostnader. En projektlista med detta innehåll bör tas fram. Exempel på lämpliga projekt är en upprustning av järnvägslinjer, särskilt norra stambanan, samt underhåll och byggande av broar.

Med det anförda avstyrks samtidigt motionerna 119 och 127 i motsvarande delar.

15. Övriga byggsvaga regioner (mom. 8)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar "Enligt utskottets" och slutar "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Som framgår av motionerna 106, 109 och 110 och av länsarbetsnämndernas bedömningar av sysselsättningsutvecklingen det närmaste året kommer

byggarbetslösheten att under början av år 1985 att bli hög i många andra län än dem som omfattas av regeringens förslag om extra beredskapsmedel. Detta gäller bl. a. Blekinge och Kronobergs län. Utskottet förordar att regeringen skyndsamt återkommer till riksdagen med förslag till stimulans av byggnadsverksamheten innefattande även beredskapsarbeten i en sådan omfattning att arbetslösheten inom byggnadssektorn kan bringas ned i hela landet. Härigenom tillgodoses motionerna 106, 109 och 110. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *övriga byggsvaga regioner*

att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:106, 1984/85:109 och 1984/85:110 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

16. Övriga byggsvaga regioner (mom. 8 – motiveringen)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Sonja Rembo och Håkan Stjernlöf (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar "Enligt utskottets" och slutar "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Som utskottet tidigare anfört finns det mot bakgrund av den förväntade försämringen på arbetsmarknaden skäl för regeringen att utnyttja medel från finansfullmakten för att möjliggöra beredskapsarbeten för långtidsarbetslösa. Utskottet har liksom moderata samlingspartiet bedömt behovet till ca 350 milj. kr. Något uttalande från riksdagens sida om exempelvis medlens regionala fördelning bör därutöver inte göras. Med hänvisning härtill avstyrks motionerna 106 och 109 samt 110 i motsvarande del.

17. Ett Folkets hus i Kiruna (mom. 9)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Sonja Rembo och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar "Förslaget om" och slutar "föreliggande delar" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till vad som anförts om beredskapsarbeten av investeringskaraktär i de sex nordligaste länen och till kommunens möjligheter att i vanlig ordning få statligt stöd till projektet från bostadsstyrelsens samlingslokaldelegation avstyrks regeringens förslag om tillskott av medel för beredskapsarbeten. Med det anförda biträds samtidigt avslagsyrkandena i motionerna 114 och 119.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *ett Folkets hus i Kiruna*

att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:114 yrkande 3

och 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del avslår regeringens begäran om ett godkännande av vad som anförts i propositionen om medel för uppförande av ett Folkets hus i Kiruna.

18. Ett Folkets hus i Kiruna (mom. 9)

Arne Fransson (c), Elver Jonsson (fp) och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar "Förslaget om" och slutar "föreliggande delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som redovisas i motionerna 114 och 119 beträffande regeringens förslag om att beredskapsmedel skall få användas för uppförande av *ett Folkets hus i Kiruna.* Utskottet har i och för sig ingen anledning att ifrågasätta behovet av statligt stöd till objektet i fråga men anser att ärenden av detta slag i sedvanlig ordning bör handläggas av bostadsstyrelsens samlingslokaldelegation enligt de bestämmelser som finns om statligt stöd till allmänna samlingslokaler. Därmed ges förutsättningar för den bästa avvägningen mellan olika objekt med hänsyn till bl. a. tillgängliga resurser och sysselsättningsläget på byggarbetsmarknaden. Regeringens förslag bör således avslås på denna punkt.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *ett Folkets hus i Kiruna*
att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:114 yrkande 3 och 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del samt med avslag på regeringens förslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

19. Skyddad sysselsättning hos offentliga arbetsgivare (mom. 11)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Sonja Rembo och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar "I samma" och på s. 18 slutar "skyddad sysselsättning" bort ha följande lydelse:

Den föreslagna skyddade sysselsättningen hos kommuner och andra offentliga arbetsgivare tar sikte på att lösa problem som snarare är av social än arbetsmarknadspolitisk karaktär. Sysselsättningen utgör ett led i en social rehabilitering, för vilken de sociala myndigheterna har ansvaret. Därför är det dessa myndigheter och inte arbetsförmedlingen som bör ha initiativrätten beträffande placering i den form av skyddat arbete det här gäller.

Med tanke på att de personer som placeras i den nya formen av skyddat arbete i många fall har svåra missbruksproblem är det väsentligt att lönesättningen utformas med hänsyn till den enskildes sociala situation, så att

missbruket inte främjas. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till lönesättning enligt dessa principer.

I övrigt godtas vad som anförts i propositionen om offentlig skyddad sysselsättning.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *skyddad sysselsättning hos offentliga arbetsgivare* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:127 yrkande 5 och med anledning av vad som anförts i propositionen om offentlig skyddad sysselsättning som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

20. Nya regler för beslut om kommunala beredskapsarbeten (mom. 13)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Sonja Rembo och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar "Utskottet har" och slutar "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är det motiverat med en ändring av reglerna för beslut om beredskapsarbeten av icke investeringskaraktär i primär- och landstingskommunal regi. Den nuvarande ordningen är i många avseenden både otymplig och svåröverskådlig. Utskottet delar dock moderata samlingspartiets kritik av regeringens förslag till nytt beslutssystem. Det riskerar att medföra en permanentning av en stor andel beredskapsarbeten inom kommunernas personalorganisation. Förslaget innebär att man från kommunens sida alltid kan förvänta sig att en stor del av de ordinarie arbetsuppgifterna kan bli utförda med AMS-medel. Skillnaden mellan beredskapsarbetare och övrig kommunal personal kommer i det närmaste att försvinna. Samtidigt kommer banden mellan AMS och kommunerna att på olika sätt ytterligare förstärkas vilket enligt utskottets mening vore en djupt olycklig utveckling.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet propositionen i denna del. Regeringen bör i stället, som föreslås i motion 127, få i uppdrag att skyndsamt utforma ett nytt förslag till förenklad handläggningsordning för beredskapsarbeten som inte ger de negativa effekter som visats på ovan. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *nya regler för beslut om kommunala beredskapsarbeten* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:127 yrkande 4 och med avslag på regeringens förslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

21. Kommunalt rekryteringsstöd för långtidsarbetslösa (mom. 14)

Alf Wennerfors (m), Anders Högmark (m), Arne Fransson (c), Sonja Rembo (m), Elver Jonsson (fp), Håkan Stjernlöf (m) och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar "Den förstärkning" och slutar "kommunalt rekryteringsstöd" bort ha följande lydelse:

Det kan inte accepteras att man som regeringen föreslår stimulerar kommunerna att med statliga subventioner utöka sin personal. Att på detta sätt främja den kommunala tillväxtvolymen överensstämmer inte med den ekonomiska politikens övergripande mål och skulle dessutom snabbt få negativa konsekvenser för den totala sysselsättningen. Regeringens förslag om kommunalt rekryteringsstöd kan inte i någon väsentlig mån bidra till att lösa de långtidsarbetslösas problem. Med hänsyn härtill och till de starka invändningar som kan riktas mot förslaget bör detsamma avvisas av riksdagen.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *kommunalt rekryteringsstöd till långtidsarbetslösa*
att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:105 yrkande 2, 1984/85:114 yrkande 1 i motsvarande del, 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del och 1984/85:127 yrkande 3 avslår regeringens förslag om införande av ett kommunalt rekryteringsstöd.

22. Ändrade grunder för rekryteringsstödet till näringslivet

Arne Fransson (c) och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar "Redan den" och slutar "därmed motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Arbetslinjen inom arbetsmarknadspolitiken bör ges ett offensivt och framtidspräglat innehåll genom att man i ökad grad inriktar denna linje på den privata sektorn. Detta bör även gälla strävandena att komma till rätta med de växande problemen för de långtidsarbetslösa. Dessa problem motiverar att man förstärker det nuvarande rekryteringsstödet på det sätt centerpartiet föreslår i motion 114, dvs. från 50 till 75 % av den totala lönekostnaden för de nyanställda med möjlighet att förlänga den tid under vilken stödet utgår. En sådan ökad stimulans till rekryteringar inom det enskilda näringslivet är att föredra framför det kommunala rekryteringsstöd regeringen har föreslagit.

Vad nu anförts om en förstärkning av rekryteringsstödet till näringslivet bör delges regeringen.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *ändrade grunder för rekryteringsstödet till näringslivet* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:114 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

23. Medelsanvisning till rekryteringsstöd till näringslivet och enskilda beredskapsarbeten (mom. 16)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Sonja Rembo och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar "Utskottet delar" och slutar "offentliga sektorn" bort ha följande lydelse:

Arbetsmarknadsmyndigheterna har hittills under året utnyttjat sina anslag på ett sådant sätt att man kommer att tvingas till kraftiga nedskärningar av såväl antalet beredskapsarbeten som antalet placeringar med rekryteringsstöd om man inte får någon anslagsökning. Med hänsyn till det aktuella läget på arbetsmarknaden anser vi det motiverat att regeringen via finansfullmakten tillskjuter ytterligare ca 400 milj. kr. till rekryteringsstöd till näringslivet.

Aktuella yrkanden i motionerna 119 och 124 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *medelsanvisning till rekryteringsstöd till näringslivet och enskilda beredskapsarbeten*
att riksdagen dels med bifall till motion 1984/85:127 yrkande 1 i motsvarande del, dels med avslag på regeringens förslag samt motionerna 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del och 1984/85:124 yrkande 9 i motsvarande del och 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

24. Medelsanvisning till rekryteringsstöd till näringslivet och enskilda beredskapsarbeten (mom. 16)

Elver Jonsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar "Utskottet delar" och slutar "offentliga sektorn" bort ha följande lydelse:

I linje med de tidigare ställningstagandena till behovet av ytterligare sysselsättningsinsatser avstyrks föreliggande förslag om att nu ge en ökad medelsanvisning till rekryteringsstöd inom näringslivet m. m. liksom vpk-förslaget att i stället använda medlen till utbyggnad av den offentliga sektorn.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *medelsanvisning till rekryteringsstöd till näringslivet och enskilda beredskapsarbeten*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del avslår regeringens förslag samt motionerna 1984/85:124 yrkandena 9 i motsvarande del och 11 och 1984/85:127 yrkande 1 i motsvarande del.

25. Medelsanvisning till rekryteringsstöd till näringslivet och enskida beredskapsarbeten (mom. 16)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar "Utskottet delar" och slutar "offentliga sektorn" bort ha följande lydelse:

Utskottet motsätter sig den fortsatta subventionering av det privata näringslivet som regeringen föreslår i form av en kraftigt ökad medelstilldelning till rekryteringsstöd. Det belopp det här gäller, 500 milj. kr., bör tillsammans med den medelsreserv med samma belopp som regeringen förordar i ett annat avsnitt av propositionen i stället användas för att skapa nya fasta arbeten på den offentliga sektorn. En sådan medelsanvändning skulle ge en verksam hjälp åt långtidsarbetslösa och skulle även bidra till att ge en meningsfull och mer framtidsinriktad sysselsättning åt ungdomar som nu får acceptera att bli hänvisade till ungdomslag och liknande kortsiktiga åtgärder.

Motionerna 119 (fp) och 127 (m) avstyrks samtidigt i aktuella delar.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *medelsanvisning till rekryteringsstöd till näringslivet och enskilda beredskapsarbeten*
att riksdagen dels med bifall till motion 1984/85:124 yrkandena 9 i motsvarande del och 11, dels med avslag på regeringens förslag samt motionerna 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del och 1984/85:127 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

26. Sysselsättningsgaranti för arbetslösa ungdomar (mom. 17)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar "Utskottet har" och slutar "föreliggande delen" bort ha följande lydelse:

Med det vid årsskiftet införda rekryteringsstödet fick floran av statliga lönesubventioner ett nytt tillskott. Denna subventionspolitik är i grunden felaktig och bör avvecklas. Vid rekryteringsstödets tillkomst förutsattes att arbetslösa ungdomar skulle vara en av målgrupperna. När det gäller dem bör samhället i stället kunna kräva att de större och vinstgivande företagen garanterar anställning av ungdomar till ett antal som står i proportion till arbetsstyrkan. Regeringen bör, som föreslås i motion 124, få i uppdrag att

utarbeta förslag till en ungdomsgaranti med denna utformning.

Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *sysselsättningsgaranti för arbetslösa ungdomar*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:124 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

27. Särskilda medel (mom. 19)

Alf Wennerfors (m), Anders Högmark (m), Arne Fransson (c), Sonja Rembo (m), Elver Jonsson (fp), Håkan Stjernlöf (m) och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar "Utskottet godtar" och slutar "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Regeringens förslag innebär att en medelsreserv om 500 milj. kr. skall stå till förfogande på anslaget för icke närmare specificerade behov. Motiveringen är knapphändig och föga övertygande. Skulle sysselsättningssituationen längre fram i vinter nödvändiggöra nya och snabba insatser kan regeringen, som tidigare framhållits, utnyttja det vida större belopp som finns tillgängligt genom finansfullmakten. Regeringsförslaget är obehövligt och bör således avslås. I enlighet med detta ställningstagande avstyrks även förslaget i motion 110 om användningen av den nu avstyrkta medelsreserven.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *särskilda medel*
att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:114 yrkande 2 i motsvarande del, 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del och 1984/85:127 yrkande 1 i motsvarande del avslår regeringens förslag samt motion 1984/85:110 i motsvarande del.

28. Anslagsberäkning m. m. (mom. 20)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Sonja Rembo och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar "När det" och slutar "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

När det först gäller frågan om medelstilldelning till det särskilda vuxenstudiestödet för arbetslösa anser utskottet att även den frågan kan lösas genom att regeringen tillskjuter erforderliga medel genom finansfullmakten. Såsom anförs i den till socialförsäkringsutskottet fogade avvikande meningen tjänar motion 121 inte något syfte och den avstyrks sålunda.

Vad härefter beträffar regeringens framställning om anslag med 1 750 milj. kr. på tilläggsbudget I till Sysselsättningsskapande åtgärder så följer av

de tidigare redovisade ställningstagandena att den framställningen i enlighet med motsvarande yrkanden i motionerna 119 och 127 bör avslås av riksdagen. I konsekvens härmed avstyrks även anslagsframställningen i motion 114.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *anslagsberäkning m. m.*

att riksdagen

a. med bifall till motionerna 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del och 1984/85:127 yrkande 1 i motsvarande del avslår *dels* regeringens förslag om anvisande av medel på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1984/85 på reservationsanslaget Sysselsättningsskapande åtgärder, *dels* motion 1984/85:114 yrkande 2 i motsvarande del,

b. avslår motion 1984/85:121.

29. Anslagsberäkning m. m. (mom. 20)

Arne Fransson (c) och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar "När det" och slutar "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

När det gäller frågan om medelstilldelning till det särskilda studiestödet för arbetslösa anser arbetsmarknadsutskottet liksom socialförsäkringsutskottet att man bör se positivt på förslaget att vidga studiemöjligheterna för arbetslösa vuxenstuderande. Utskottet föreslår därför att ett belopp om 50 milj. kr. anvisas för ändamålet på tilläggsbudget I under åttonde huvudtitelns reservationsanslag Vuxenstudiestöd m. m. Beloppet bör räknas av mot den aktuella förstärkningen av medlen till sysselsättningsskapande åtgärder. Denna har i det föregående med anslutning till motion 114 angetts till sammanlagt 1 250 milj. kr. Med hänsyn till den nu förordade medelsöverföringen till vuxenstudiestödet bör det ytterligare belopp som skall tillföras anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder nu fastställas till 1 200 milj. kr. Utskottet förordar att riksdagen beslutar uppföra ett sådant anslag på tilläggsbudget I och avstyrker samtidigt motionerna 119 och 127 i motsvarande delar.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *anslagsberäkning m. m.*

att riksdagen

dels med bifall till motion 1984/85:114 yrkande 2 i motsvarande del och med anledning av regeringens förslag samt med avslag på motionerna 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del och 1984/85:127 yrkande 1 i motsvarande del till *Sysselsättningsskapande åtgärder* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret

1984/85 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 200 000 000 kr.,

dels med anledning av motion 1984/85:121 till *Vuxenstudiestöd m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1984/85 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 50 000 000 kr.

30. Anslagsberäkning m. m. (mom. 20)

Elver Jonsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar "När det" och slutar "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

När det gäller frågan om medelstilldelning till det särskilda studiestödet för arbetslösa anser arbetsmarknadsutskottet liksom socialförsäkringsutskottet att man bör se positivt på förslaget att vidga studiemöjligheterna för arbetslösa vuxenstuderande. Utskottet ansluter sig därför till förslaget i motion 121 att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att ytterligare resurser bör ställas till förfogande för detta studiesociala stöd. I den mån resursförstärkningen kräver riksdagens medverkan bör detta kunna ske genom förslag från regeringen i samband med framläggandet i januari nästa år av tilläggsbudget II.

Vad härefter beträffar regeringens framställning om anslag med 1 750 milj. kr. på tilläggsbudget I till sysselsättningsskapande åtgärder så följer av de tidigare redovisade ställningstagandena att den framställningen i enlighet med motsvarande yrkanden i motionerna 119 och 127 bör avslås av riksdagen. I konsekvens härmed avstyrks även anslagsframställningen i motion 114.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *anslagsberäkning m. m.*

att riksdagen

a. med bifall till motionerna 1984/85:119 yrkande 1 i motsvarande del och 1984/85:127 yrkande 1 i motsvarande del avslår *dels* regeringens förslag om anvisande av medel på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1984/85 på reservationsanslaget Sysselsättningsskapande åtgärder, *dels* motion 1984/85:114 yrkande 2 i motsvarande del,

b. med anledning av motion 1984/85:121 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en ytterligare medelsanvisning till det särskilda vuxenstudiestödet för arbetslösa.

Särskilt yttrande

Reformerat system för arbetslöshetsersättning (mom. 4)

Arne Fransson (c) och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) anför:

Det är centerpartiets uppfattning att medlemmarna i arbetslöshetskassorna bör öka den s. k. egenandelen i finansieringen av arbetslöshetsersättningarna. Förslag i den riktningen har framförts bl. a. i partimotionerna 2528 och 2941 till riksmötet 1983/84. Bakgrunden är att medlemmarnas egenandel även efter reformeringen av arbetslöshetsförsäkringen vid mitten av 1970-talet låg vid ca 20 % av kostnaderna för försäkringen. I dag har denna andel sjunkit till 5 %.

En höjning av egenandelen har motiverats med att de som har ett arbete bör visa sin solidaritet med kamrater som saknar arbete. En sådan höjning skulle inte behöva bli särskilt kännbar för kassamedlemmarna, men den skulle ge ett vidgat utrymme för en utbyggnad av försäkringsskyddet, i vad avser såväl ersättningsnivåer som grupper som omfattas av detta skydd. Redan detta innefattar betydande reformbehov, och därför anser vi att det saknar aktualitet att låta ändrade finansieringsformer för arbetslöshetsförsäkringen innesluta även andra delar av det arbetsmarknadspolitiska åtgärdssystemet.

Bilaga

Socialförsäkringsutskottets yttrande 1984/85:2 y

över motion 1984/85:121 om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa

Till arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet har den 20 november 1984 beslutat inhämta socialförsäkringsutskottets yttrande över motion 1984/85:121 av Lena Öhrsvik m. fl. vari begärs ett tillkännagivande till regeringen om vad i motionen anförts om behovet av ytterligare resurser till det särskilda vuxenstudiestödet för arbetslösa. Motionärerna framhåller att det särskilda vuxenstudiestöd för arbetslösa, som infördes den 1 januari 1984, inneburit att drygt 4 000 personer som annars skulle ha varit arbetslösa kunnat beredas en meningsfull sysselsättning genom studier. Med hänsyn till att anslaget för innevarande budgetår redan är förbrukat finns risk för att en del av de studerande måste avbryta sin utbildning om inte ytterligare medel ställs till förfogande för ändamålet. Ytterligare arbetslösa väntar dessutom på besked om de kan erhålla vuxenstudiestöd. Motionärerna anser att det är önskvärt att även vuxenstudiestöd kan komma i fråga bland de satsningar som enligt proposition 1984/85:45 skall göras på olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Utskottet har tidigare tillstyrkt förslagen om att till särskilt vuxenstudiestöd till arbetslösa skulle användas 50 milj. kr. för budgetåret 1983/84 och 100 milj. kr. för budgetåret 1984/85. (Se SfU 1983/84:13, rskr 57 och SfU 1983/84:33, rskr 398.) Trots att bidraget ofta uppgår till ett lägre belopp än vad vederbörande får i arbetslöshetsersättning eller hade kunnat få i utbildningsbidrag vid arbetsmarknadsutbildning har stödet varit attraktivt. Utskottet finner det positivt om ytterligare medel kan användas under innevarande budgetår för särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa som ett led i de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Utskottet förutsätter därvid att vuxenutbildningsavgiftsmedel inte tas i anspråk för ändamålet.

Stockholm den 27 november 1984

På socialförsäkringsutskottets vägnar
SVEN ASPLING

Närvarande: Sven Aspling (s), Nils Carlshamre (m), Doris Håvik (s), Elis Andersson (c), Allan Åkerlind (m), Ralf Lindström (s), Lars-Åke Larsson (s), Karin Israelsson (c), Gunhild Bolander (c), Margó Ingvardsson (vpk), Nils-Olof Gustafsson (s), Barbro Nilsson i Visby (m), Ingegerd Elm (s), Inger Hestvik (s) och Kenth Skårvik (fp).

Avvikande mening

Nils Carlshamre, Allan Åkerlind och Barbro Nilsson i Visby (alla m) anser:

Den förevarande motionen syftar till en ökad medelstilldelning för särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa som ett led i de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Eftersom regeringen genom finansfullmakten har möjlighet att tillskjuta erforderliga medel för sådana ändamål anser utskottet att motionen inte tjänar något syfte.

Arbetsmarknadsutskottet bör därför avstyrka bifall till motionen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning 1
Propositionen 2
Regeringens skrivelse 1984/85:88 3
Yttrande från annat utskott 3
Motionerna 4
Utvecklingen på arbetsmarknaden 5
Utskottet 8
Förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken m. m. 8
Beredskapsarbeten 12
Byggarbetsmarknaden 13
Skyddad sysselsättning hos offentliga arbetsgivare 16
Nya regler för beslut om kommunala beredskapsarbeten 18
Kommunalt rekryteringsstöd för långtidsarbetslösa 19
Rekryteringsstöd till näringslivet och enskilda beredskapsarbeten ... 20
Försöksverksamhet avseende långtidsarbetslösa i Stockholms kommun 22
Särskilda medel 22
Anslagsberäkning m. m. 23
Regeringens redovisning av verksamheten med ungdomslag 24
Utskottets hemställan 26
Reservationer 29
1. Redovisning av arbetslösheten (m) 29
2. Förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken (m, c, fp) 29
3. Förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken (vpk) 31
4. Inriktningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna (c) 32
5. Inriktningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna (m) 33
6. Reformerat system för arbetslöshetsersättning (m) 33
7. Reformerat system för arbetslöshetsersättning (fp) 34
8. Finansiering av nytillkommande arbetsmarknadspolitiska åtgärder (m) 36
9. Finansiering av nytillkommande arbetsmarknadspolitiska åtgärder (fp) 36
10. Beredskapsarbeten (m) 37
11. Beredskapsarbeten (fp) 38
12. Beredskapsarbeten av investeringskaraktär i de sex nordligaste länden (m) 39
13. Beredskapsarbeten av investeringskaraktär i de sex nordligaste länen (fp) 39
14. Beredskapsarbeten av investeringskaraktär i de sex nordligaste länen (c) 40
15. Övriga byggsvaga regioner (vpk) 40
16. Övriga byggsvaga regioner (m) 41
17. Ett Folkets hus i Kiruna (m) 41

18. Ett Folkets hus i Kiruna (c, fp) 42
19. Skyddad sysselsättning hos offentliga arbetsgivare (m) 42
20. Nya regler för beslut om kommunala beredskapsarbeten (m) ... 43
21. Kommunalt rekryteringsstöd för långtidsarbetslösa (m, c, fp) .. 44
22. Ändrade grunder för rekryteringsstödet till näringslivet (c) 44
23. Medelsanvisning till rekryteringsstöd till näringslivet och enskilda beredskapsarbeten (m) 45
24. Medelsanvisning till rekryteringsstöd till näringslivet och enskilda beredskapsarbeten (fp) 45
25. Medelsanvisning till rekryteringsstöd till näringslivet och enskilda beredskapsarbeten (vpk) 46
26. Sysselsättningsgaranti för arbetslösa ungdomar (vpk) 46
27. Särskilda medel (m, c, fp) 47
28. Anslagsberäkning m. m. (m) 47
29. Anslagsberäkning m. m. (c) 48
30. Anslagsberäkning m. m. (fp) 49

Särskilt yttrande 50

Reformerat system för arbetslöshetsersättning (c) 50

Bilaga

Socialförsäkringsutskottets yttrande SfU 1984/85:2 y 51